

Вищий навчальний заклад
«НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ»

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Рівень вищої освіти - другий (магістерський)

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

Управління фінансовою надійністю страхових компаній в Україні

(тема кваліфікаційної роботи)

(підпис)

Здобувачка вищої освіти
заочної форми здобуття освіти
Срібна-Самбор Надія Григорівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис)

Науковий керівник:
доктор економічних наук, доцент

Овчар Петро Андрійович

(прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис)

*Завідувач кафедри фінансів, обліку
та фундаментальних економічних дисциплін*

доктор економічних наук, доцент

Овчар Петро Андрійович

(прізвище, ім'я, по батькові)

Київ – 2023

ПЛАН

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	...3
ВСТУП.....	...4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ НАДІЙНІСТЮ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ8
1.1.Сучасні погляди на управління фінансами страхових компаній8
1.2.Методичні підходи до оцінки надійності страхових компаній.....	...12
1.3.Управління фінансовою надійністю страхових компаній в Україні.....	...17
Висновки до розділу 1.....	...22
РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «СК «УНІКА»25
2.1. Сучасний стан страхового ринку України25
2.2. Характеристика діяльності страхової компанії ПрАТ «СК «УНІКА».....	...28
2.3. Аналіз ефективності фінансової діяльності ПрАТ «СК «УНІКА»...	...32
Висновки до розділу 243
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ТА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ НАДІЙНІСТЮ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ (НА ПРИКЛАДІ ПРАТ «СК «УНІКА»).....	...46
3.1. Сучасні методи управління фінансовим ризиком страховика46
3.2. Шляхи покращення результатів діяльності ПрАТ «СК «УНІКА»...	...61
Висновки до розділу 3.....	...65
ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ.....	...67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	...72
АНОТАЦІЇ.....	...76
ДОДАТКИ.....	...78

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

СК – страхова компанія;

ПрАТ – приватне акціонерне товариство;

НБУ – Національний банк України;

ПФТС – перша фондова торгівельна система України;

ТЗ – транспортний засіб;

ФЗП – фактичний запас платоспроможності;

НЗП – нормативний запас платоспроможності;

РНП – резерв незароблених премій;

ТРП – тести раннього попередження.

ВСТУП

Актуальність теми. Страховий ринок, що ефективно функціонує - це невід'ємна частина ринкової економіки країни. Під час широкого діапазону ризиків, а також непевності страхові компанії повинні надати страховий захист, що виправдав себе, юридичним та фізичним особам для сприяння їхньому ефективному функціонуванню, а також забезпечувати їхню впевненість у майбутньому. Стійкість та надійність СК є досить важливою передумовою їх виживання та запорукою того, що їх місії та стратегічні цілі матимуть успішну реалізацію.

В умовах підвищеної небезпеки та ризиків в зовнішніх впливів на економіку держави страхування стає джерелом внутрішніх інвестиційних надходжень та прибутковим бізнесом на ринку капіталу, а також засобом зниження непередбачуваності в майбутньому, що особливо важливо в умовах ринкової економіки.

Страхова справа відображено сукупність протиріч, проблем та тенденцій економічного механізму країни. Висвітлення цих проблем, адаптація досвіду зарубіжних країн - актуальні питання в економічній розбудові кожної держави.

Через розгортання кризи посилюються операційні, кредитні ризики та ризики ліквідності, а для страховиків – андеррайтингові ризики. Установи-кредитори мають належно відображати якість кредитного портфеля, своєчасно проводити реструктуризації для позичальників, що зазнали негативного впливу війни. Страховикам слід актуалізувати оцінки ризиків, за потреби переглянути тарифи, оцінки резервів, планові показники діяльності. З урахуванням скорочення обсягу майже всіх основних операцій та доходів, надавачам небанківських фінансових послуг варто оптимізувати витрати діяльності, перш за все – адміністративні. Водночас, вони повинні надалі виконувати власні зобов'язання перед клієнтами – це запорука збереження довіри до фінансового ринку.

Повномасштабна війна росії проти України виявила, що низка надавачів небанківських фінансових послуг не готова до сильних шоків. Через реалізацію операційних ризиків велика кількість учасників ринку призупинили або скоротили свою діяльність. Крім того, значно знизився попит на основні фінансові послуги. У I кварталі 2022 року скоротилися надходження страхових премій за ризиковими видами страхування порівняно з показниками рік тому. Водночас, знизилися страхові виплати та адміністративні витрати ризикових страховиків, а це дало змогу утримати показники операційної ефективності та підвищити прибутковість. Страховики життя спромоглися зберегти торішні обсяги страхових премій та прибутковість.

Разом з тим, страхові компанії завершили I квартал із незначним прибутком завдяки зменшенню адміністративних витрат, зростанню операційного доходу та помірним відрахуванням у резерви.

Ці та інші питання визначили основну потребу у дослідженні – управління фінансовою надійністю страхових компаній, що визначило вибір теми кваліфікаційної роботи.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Питання дослідження управління фінансовою надійністю страхових компаній вивчали: Братюк В.П., Кисільов І. Ю., Нагайчук Н. Г., Олійник В. М., Ткаченко Н. В., Шірінян Л. В. та інші. Інформаційною базою дослідження є Закон України «Про страхування», Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» [13], Розпорядження Державної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг України, навчальні посібники, монографії та публікації з предмету дослідження, а також річна фінансова звітність ПрАТ СК «УНІКА» за 2019-2022 рр.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є управління фінансовою надійністю страхової компанії, що полягає у визначенні рекомендацій щодо її покращення.

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення таких завдань:

- огляд сучасних поглядів на управління фінансами страхових компаній;

- визначення методичних підходів до оцінки надійності страхових компаній;
- дослідження управління фінансовою надійністю страхових компаній в Україні;
- аналіз сучасного стану страхового ринку України;
- характеристика діяльності страхової компанії ПрАТ «СК «УНІКА»;
- аналіз ефективності фінансової діяльності ПрАТ «СК «УНІКА»;
- визначення сучасних методів управління фінансовим ризиком страховика;
- розробка шляхів покращення результатів діяльності ПрАТ «СК «УНІКА».

Об'єкт дослідження – фінансова надійність страховика, як запорука ефективного управління фінансами та успішної страхової діяльності.

Предмет дослідження – процес управління фінансовою надійністю страхової компанії.

Методи дослідження. В кваліфікаційній роботі було використано методи аналізу і синтезу – при вивченні теоретичних засад та аналізі діяльності ПрАТ СК «УНІКА»; аналогії і статистичного аналізу – при аналізі сучасного стану страхового ринку та діяльності ПрАТ СК «УНІКА»; метод порівняння – при вивченні розвитку страхового ринку; логічний метод подання результатів – при викладенні результатів дослідження у всіх розділах кваліфікаційної роботи.

Елементи наукової новизни одержаних результатів полягають в теоретичному обґрунтуванні та практичному вирішенні питань управління фінансовою надійністю страхових компаній в сучасних умовах.

Практичне значення одержаних результатів міститься в обґрунтуванні економічної ефективності оцінювання фінансового стану з метою забезпечення фінансової надійності страхової компанії. ПрАТ СК «УНІКА» може використати у своїй діяльності рекомендації, що розроблено для неї, як суб'єкта страхового ринку.

Структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається з: переліку умовних скорочень, вступу, трьох розділів, висновків та рекомендацій,

списку використаних джерел і додатків.

В першому розділі кваліфікаційної роботи «Теоретичні засади управління фінансовою надійністю страхових компаній» розкрито: сучасні погляди на управління фінансами страхових компаній, методичні підходи до оцінки надійності страхових компаній, управління фінансовою надійністю страхових компаній в Україні.

У другому розділі кваліфікаційної роботи «Аналітичний огляд страхового ринку України та діяльності ПрАТ «СК «УНІКА» здійснено розкриття таких питань: сучасний стан страхового ринку України, характеристика діяльності страхової компанії ПрАТ «СК «УНІКА», аналіз ефективності фінансової діяльності ПрАТ «СК «УНІКА».

У третьому розділі кваліфікаційної роботи «Напрямки удосконалення результатів діяльності та управління фінансовою надійністю страхових компаній (на прикладі ПрАТ «СК «УНІКА»)» здійснено розкриття таких питань: сучасні методи управління фінансовим ризиком страховика, шляхи покращення результатів діяльності ПрАТ «СК «УНІКА».

Робота містить 82 сторінки друкованого тексту, з них сторінок 66 основного тексту, список використаних джерел містить 54 найменування, 3 додатки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ НАДІЙНІСТЮ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

1.1. Сучасні погляди на управління фінансами страхових компаній

Термін «страхова компанія» на сучасному етапі розвитку економіки повністю сформований. Під ним слід розуміти юридичну особу, яка залучає кошти клієнтів під певні зобов'язання та сплачує клієнтам визначену суму коштів у разі настання страхового випадку.

Страхові компанії - це фінансові посередники, що відіграють істотну роль на ринках фінансових послуг та цінних паперів, виконуючи роль поруч з інститутами спільного інвестування та пенсій. [14, 18]

Страхові компанії належать до фінансових установ, відповідно Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»: фінансова установа така юридична особа, що у належності до закону може надати одну чи кілька фінансових послуг, а також й інші послуги (операції), що поєднані з наданням фінансових послуг, у тих ситуаціях та випадках, що прямо визначені законом, а також згідно встановленого законом порядку внесені до відповідного реєстру. [19]

Послуги у галузі страхування та у накопичувальному пенсійному забезпеченні слід віднести до фінансових послуг – це операції з фінансовими активами, що здійснюються в інтересах третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок цих осіб, а у випадках, передбачених законодавством, – і за рахунок залучених від інших осіб фінансових активів, з метою отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів. [12]

Управління фінансами - невід'ємна складова частина загального менеджменту страхової компанії. [34] Вона дозволяє більш ефективно вирішувати економічні та фінансові цілі. Інтенсивність пошуків нових витоків довгострокових конкурентних переваг українських страхових компаній обумовлено конкуренцією фінансового менеджменту. [33]

Отже, обґрунтування пропозицій, щодо вдосконалення керування фінансами страхових компаній України на основі врахування сучасної ситуації, що склалася на ринку страхових послуг країни, отримує особливо актуального значення. Тема управління фінансами страхових компаній предмет наукових досліджень таких вітчизняних учених як: В. П. Братюк [2], І. Ю. Кисільова [3], Н. Г. Нагайчук [4], В. М. Олійник [5], Н. В. Ткаченко [6], Л. В. Шірінян [7], тощо.

Збільшення конкурентних переваг, розширення страхового поля, забезпечення збалансованості страхового портфеля, підвищення якості страхових продуктів неможливі без налагодженої системи управління фінансами страхової компанії. Формування відповідної системи управління фінансами страхової компанії дає змогу приймати ефективні стратегічні фінансові рішення з позиції комплексного взаємовпливу зовнішнього ринкового і внутрішньо організаційного середовища компанії. Фінансове забезпечення напрямів діяльності страховика і, насамперед, страхової діяльності; досягнення необхідного розміру результативних показників діяльності страхової організації; виконання фінансових зобов'язань перед страхувальниками, власниками, бюджетом та державними цільовими фондами, кредиторами, інвесторами та ін.; мобілізація фінансових ресурсів в обсязі, необхідному для збільшення власного капіталу, фінансування подальшого розвитку страховика; забезпечення ефективного та цільового розподілу і використання фінансових ресурсів; пошук резервів збільшення доходів, прибутку, а також підвищення рентабельності, а також збільшення платоспроможності СК – основні завдання фінансової діяльності страхових компаній.

Слід вважати, що забезпечення фінансової стійкості та надійності є одним із пріоритетних завдань управління фінансами страхової компанії на сучасному етапі розвитку страхового ринку України. Причина зниження ефективності діяльності страхових компаній, що призводить до їх банкрутств і ліквідацій, - зниження рівня довіри користувачів фінансових продуктів і послуг до фінансових установ. Слід зазначити, що фінансова надійність виявляється у ступені довіри споживачів страхових послуг (надання відповідної послуги та її

кваліфікованого супроводу, своєчасна виплата та відсутність прихованих умов і т.д.), а також держави (впевненість у веденні добросовісного бізнесу, сумлінність страховика як платника податків і активного учасника вітчизняного фінансового ринку). Наразі, можна спостерігати зниження довіри користувачів до страхових продуктів і послуг страхових компаній, що є основною причиною падіння ефективності діяльності страхових компаній і призводить до банкрутств і ліквідацій.

В економічній ситуації, що складається сьогодні на вітчизняному фінансовому ринку, прийняття рішення, щодо обрання страхової компанії для користування її послугами відбувається наявними та потенційними клієнтами на основі інформації про неї, її репутацію та імідж на фінансовому ринку. Виходячи з цього, є доцільним запропонувати розширення меж використання репутаційно-іміджевого підходу у взаємодії системи фінансової стабільності страхової компанії і зовнішніх користувачів.

Отже, стає зрозуміло, що в економічній ситуації, що складається на вітчизняному фінансовому ринку, прийняття рішення, щодо вибору страхової компанії для користування її послугами відбувається наявними та потенційними клієнтами на основі інформації про неї, її репутації та іміджу. Зважаючи на це, слід запропонувати управління системою економічної надійності страхових компаній чинити на базі побудови партнерської взаємодії системи фінансової стійкості страхової компанії та зовнішніх стейкхолдерів.

Дослівний переклад **stakeholder** означає «утримувач ставки» або «акціонер». У термінології бізнеса стейкхолдер - це будь-який суб'єкт, що якимось зацікавлений діяльністю компанії.

До стейкхолдерів відносять тих осіб, що:

- активно залучаються до проекту – керівник, співробітники, інвестори, підрядники, партнери;
- користуватимуться результатами проекту (або проект впливатиме на їх інтереси) — клієнти, покупці, бізнес-партнери, керівники підрозділів;

- мають змогу вплинути на проект, але не залучені до нього — засновники, акціонери, ЗМІ.

В теорії організації стейкхолдери є оточенням компанії, що в різній мірі впливає на бізнес.

Розподілити заінтересовані сторони можна за різними ознаками. За принципом взаємодії:

Внутрішні. Ті люди, які безпосередньо працюють над результатом, фінансують проект (власники компанії, фундатори проекту, акціонери, рада директорів, співробітники). Інвестори, а також банки не є внутрішніми стейкхолдерами, оскільки вони не беруть участі в управлінні.

Зовнішні. Особи, які мають опосередкований вплив на результат роботи (вплив виявляється у дії та у бездіяльності) - це контрагенти, держоргани, банки, ЗМІ, конкуренти, посередники.

Слід розуміти, що стейкхолдер є носієм певної ролі, завдяки чому він має вплив на проект або компанію. Тому, стороною, що зацікавлена слід обирати не людину чи організацію, а виконувану функцію.

Оцінювання фінансової надійності страхової компанії зовнішніми стейкхолдерами базується на інформації, що загальнодоступна та оприлюднюється професійними учасниками фінансового ринку або самостійно, чи за сприяння рейтингових агентств, саморегулювальних організацій на ринках фінансових послуг, державних регуляторів, що також є зовнішніми стейкхолдерами. [22]

Таким чином, транспарентність або інформаційна відкритість фінансових установ - обов'язкова умова для отримання зовнішніми стейкхолдерами об'єктивної та достовірної оцінки рівня їх фінансової стабільності.

Страховання в сучасних ринкових умовах господарювання - необхідний та важливий фінансовий інструмент, що забезпечує соціально-економічну стабільність та безпеку, розвиток компанії [30], ефективний захист майнових інтересів громадян та суб'єктів господарювання від природних, техногенних, економічних та інших ризиків, реалізацію державної політики соціально-

економічного захисту населення. Фінансово-економічний стан страхової компанії, результати її діяльності та місце на страховому ринку в сучасних конкурентних умовах залежать від правильного управління фінансовими ресурсами. Тому, вдосконалення фінансових ресурсів - один з найголовніших чинників підвищення ефективності діяльності страховика. [26] Саме пошук способів оптимізації фінансових ресурсів у теперішніх умовах господарювання - вагомий фактор зростання прибутковості та ефективності роботи страхової компанії, а також забезпечення її стабільного розвитку в ринковому середовищі. Обсяги фінансових ресурсів - один із головних критеріїв при виборі стратегій розвитку страховика. Ризик зниження прибутковості страхових компаній в умовах конкурентної боротьби вимагає перегляду принципів управління фінансовими ресурсами. Для того аби була змога виконувати зобов'язання (взяті на себе) СК повинні відповідати стандартам надійності, а також фінансової стійкості. Адже, ці характеристики впливають на формування довіри до страховика з боку клієнтів та інвесторів.

Зростання значення фінансових ресурсів страхової компанії, а саме забезпечення ефективного функціонування страховика, удосконалення методичних підходів, щодо управління фінансовими ресурсами, здійснення їх оцінки та аналізу зумовлює актуальність теми дослідження.

Але, подібні дослідження стосувались здебільшого макрорівня, а саме організації фінансів у страховій галузі в цілому. Що стосується управління фінансами на локальному рівні, на рівні конкретного господарського суб'єкта, тобто страхової компанії – подібні дослідження практично не проводились.

1.2. Методичні підходи до оцінки надійності страхових компаній

Робота компаній зі страхування життя у визначених видах страхування має певні особливості, це обумовлено необхідністю розробки методичних підходів, а також вибору системи показників для оцінки ефективності їх діяльності у цьому виді страхування. Всі показники діяльності страхової компанії - це вихідна

інформація для контролю реалізації вибраної стратегії та визначення напрямків підвищення її ефективності. Станом на тепер найбільш розроблені методичні підходи до загальної оцінки фінансового стану страхових компаній.

Фінансова надійність страховика - можливість страховика здійснити страхові зобов'язання, взяті за договорами страхування, а також перестраховування під час впливу несприятливих чинників. [21] Фінансова стійкість страхової організації є комплексним показником, що залежить від внутрішніх та зовнішніх факторів. [20]

Для аналізу методичних підходів до оцінки діяльності страхових компаній слід брати до уваги методики, що розроблені та використовуються на практиці національними регуляторами ринків фінансових послуг. Наприклад, Національною асоціацією страхових організацій США розроблено методику оцінки діяльності страхових компаній, що включає 4 групи показників: загальні показники; показники рентабельності; показники ліквідності; показники резервів.

В Україні у 2005 році розроблено Рекомендації для аналізу діяльності страховиків, відповідно до них здійснюється аналіз діяльності страхових компаній із страхування життя на основі оцінювання дев'яти показників. Відповідно до цієї методики (тестів раннього попередження, далі – ТРП) здійснюється також розрахунок комплексного показника, на основі значень якого визначають рівень фінансової надійності страхової компанії. [36, 38]

ТРП мають на меті розрахунок одинадцяти показників для СК з ризикового страхування і дев'ять – для компаній зі страхування життя. Фактичну оцінку кожного показника визначають шляхом порівняння розрахункового значення показника та відповідної шкали значень. Розрахування комплексного показника відбувається методом сум з урахуванням вагомості порівнювальних показників. Комплексний показник надійності фінансового стану страхової компанії визначають наступним чином:

$$K_j = \sum_{i=1}^n a_i x_{ij} \quad (1.1.)$$

*де a_i – коефіцієнт вагомості i -го показника;
 x_{ij} – значення i -го показника на j -му об'єкті;
 n – число показників.*

Ще один метод, що застосовують для оцінки діяльності страховиків - це їх публічне рейтингування. Під ним розуміють процес незалежного оцінювання страхових компаній за визначеними правилами і методиками. На основі аналізу різноманітних методичних підходів, щодо оцінки діяльності страхових організацій, можемо зробити висновок, що для того, щоб оцінити ефективність діяльності страхової компанії у недержавному накопичувальному страхуванні необхідно визначити оптимальний набір показників, який би у достатній мірі характеризував фінансову надійність, організаційну ефективність, а також результати діяльності у певній сфері. Такі показники доцільно об'єднати у 3 групи: загальні; спеціальні (що характеризують діяльність компанії у накопичувальному страхуванні); показники, що характеризують організаційну ефективність компанії. При цьому розглядають, як абсолютні, так і відносні (в % до загальних обсягів) показники та використовують горизонтальний (часовий, по рокам) аналіз та порівняльний аналіз (під час якого показники компанії порівнюють із показниками аналогічних компаній та страхового ринку загалом). [36, 38]

До групи загальних показників діяльності СК можемо віднести:

– об'ємні (абсолютні) показники (статутний капітал; власний капітал; показники структури активів та зобов'язань; страхові резерви; частка перестраховиків у страхових резервах; інвестиційний дохід від розміщення коштів резервів із страхування життя; валові виплати (премії, внески); страхові премії в чистому вигляді; страхові платежі; прибуток);

– відносні показники (власний капітал у співвідношенні зі страховими резервами; доходність; рентабельність страхової компанії; ліквідність активів; платоспроможність; дохідність інвестицій).

– спеціальні (характеризують ефективність діяльності СК у певній сфері):

– чисті та валові страхові виплати (премії, внески) за певним видом страхування, в т.ч.: страхові платежі першого року; страхові платежі наступних років (поновлювальні);

– кількість договорів страхування та кількість учасників за укладеними угодами (протягом року та загалом);

– валові та чисті страхові виплати.

Показники аналізують: за видами страхувальників (фізичні або юридичні особи); видами накопичувального страхування життя; програмами (полісами) накопичувального страхування життя.

Показники, що характеризують організаційну ефективність компаній:

- організаційна структура компанії;

- канали продажів: агентський, офісний, філійний, банківський канали; реалізація через юридичних осіб-партнерів;

- кількість розроблених та впроваджених нових страхових продуктів для конкретних категорій споживачів;

- розробка та впровадження додаткових сервісних послуг страхувальникам;

- структура персоналу, співвідношення чисельності управлінського апарату й інших категорій працівників;

- частка адміністративних витрат у загальних обсягах витрат;

- автоматизація ведення усіх видів обліку та обслуговування клієнтів;

- кількість укладених угод на одного працівника;

- втрати клієнтів;

- наявність системи професійного розвитку спеціалістів (семінари, курси).

Якщо зважати на необхідність використання обмеженого числа показників, а також доступність їх отримання, для оперативного оцінювання ефективності

діяльності СК у накопичувальному страхуванні слід вибрати найбільш вагомі відносні показники їх діяльності, до яких можна віднести такі показники:

- показники ліквідності активів; платоспроможності; рентабельності власного капіталу; дохідності інвестицій (загальні показники діяльності компаній);

- показники: змін у обсягах страхових премій: частки компанії у загальних обсягах платежів; частки компанії у загальній кількості.

Проблеми інтеграції України у світовий фінансовий простір, застрахованих по цьому виду страхування (спеціальні показники, що характеризують результати діяльності компанії по даному виду страхування); показник частки адміністративних витрат у валових платежах (характеризує організаційну ефективність компанії).

Рентабельність страхової діяльності є інтегральним показником, в якому відображено ефективність роботи СК та закладено спрямування на отримання прибутку у короткостроковій перспективі. Він вказує на якість управлінських рішень у сфері фінансової, операційної, інвестиційної діяльності компанії.

Коефіцієнт рентабельності (K_p) визначає прибутковість діяльності страхової компанії:

$$K_p = \frac{\Pi_p}{Д} \quad (1.2.)$$

де Π_p – річний прибуток страхової компанії;
 $Д$ – сума річних доходів компанії.

На основі вибору найбільш важливих показників діяльності страхових компаній у сфері накопичувального страхування можна розрахувати інтегральний показник ефективності їх діяльності методом сум з урахуванням вагомості показників.

1.3. Управління фінансовою надійністю страхових компаній в Україні

Фінансова надійність - одна з найважливіших характеристик фінансового стану будь-якого підприємства. Вона визначає, як можливість здійснення підприємницької діяльності, так і впливає на фінансові відносини з іншими суб'єктами господарювання.

Фінансова надійність - це комплексний показник, який у достатній мірі ще не знайшов широкого застосування. Важливим є його використання при отриманні позикових коштів (у тому числі кредитів), підписанні угод із контрагентами (наприклад, перестраховиками), вихід на фондовий ринок, застосування у рейтингових оцінках, тощо.

Надійність - це індикатор платоспроможності та фінансової стійкості суб'єкта господарювання. У повній мірі все це відноситься до діяльності страховика.

Слід зауважити, що фінансова надійність не суто фінансовий показник. Це - симбіоз фінансових, інформаційних та емоційних відносин. У цьому контексті під «емоційними відносинами» слід розуміти довіру споживачів, репутацію компанії, прихильність до компанії, тощо.

Під «інформаційними відносинами» слід розуміти обізнаність споживачів, щодо діяльності суб'єкта господарювання та вплив інформаційних технологій (наприклад, нейро-лінгвістичне програмування).

Найбільш значимим таких відносин є фінансова складова, адже саме вона той базис, на якому будуються всі інші відносини.

Особливо актуальною у цьому сенсі стає проблема управління фінансовою надійністю страховика. Саме вона - індикатор того, чи зможе страховик у майбутньому виконати взяті на себе зобов'язання, а оцінка рівня фінансової стійкості - один з найважливіших факторів під час визначення якості роботи страховика.

Таким чином, важливий момент для досягнення високого рівня фінансової стійкості в майбутньому - визначення методології дослідження фінансової надійності страховика.

На сьогодні в Україні бракує ґрунтовних науково-практичних праць з проблематики визначення методів управління фінансовою надійністю страховиків.

Серед вітчизняних науковців, які досліджують вказані вище проблеми у страховій галузі, в тому числі питання забезпечення фінансової надійності страхової компанії, можна зазначити праці Іоніна Є.Є. [15] та Козоріза Г.Г. [16].

Особливість діяльності страховика визначає своєрідність страхового процесу, в основі якого перебувають кошти, що тимчасово затримуються у страховика та, які сплачені страхувальником наперед. Подібна особливість, а саме: плата наперед, вимагає певних гарантій, щодо змоги страховика відповісти за своїми зобов'язаннями.

Тому, цілком доречно вважати, що фінансова надійність забезпечується наступними чинниками: розмір власних коштів; збалансований страховий портфель; страхові тарифні ставки; величина страхових резервів, адекватна сумі взятих на себе зобов'язань; перестраховування; застосування новітніх технологій у просуванні страхових послуг, у тому числі встановлення «близьких» (довірчих) взаємовідносин з клієнтами, поінформованість клієнтів про виконання фінансових зобов'язань.

З метою забезпечення виконання зобов'язань перед страхувальниками страхові компанії мають дотримуватися певних вимог, що забезпечують їхню платоспроможність. З розвитком страхового ринку посилюються роль фінансового аналізу діяльності страхових компаній, визначення рівня їхньої надійності та платоспроможності, оцінки фінансових результатів. Управління фінансовою надійністю лежить у площині законодавчого регулювання та залежить від менеджменту компанії. [34]

Для успішного функціонування, планування та прогнозування слід врахувати чинники, що впливають на роботу страховиків. На теперішній час

управління фінансовою надійністю полягає не тільки у фінансовому аналізі. Цей процес розширюється у напрямку застосування новітніх технологій. Поінформованість споживачів страхових послуг про виконання страхових зобов'язань страховиком створює у споживача інформаційну базу про ступінь фінансової стійкості страхової компанії, а також її надійності, як партнера у страхових відносинах.

Здебільшого дослідження стійкості та надійності СК це аналіз звітності за рівнем забезпеченості власного капіталу страхової компанії, її ліквідності балансу та платоспроможності, тобто оцінки фінансового стану страховика. В економічній літературі прийнято вживати різні дефініції для оцінки фінансової діяльності, а також фінансового стану страховика: «фінансова стабільність», «фінансова надійність», «фінансова стійкість», «ліквідність», «платоспроможність», тощо. [24]

Здебільшого характеристики фінансового стану, що використано в науковій літературі, слід розглядати окремими аспектами (показниками) фінансової стійкості. Можливо пропонувати вважати підхід, відповідно якому фінансова надійність страховика характеризується наступними ознаками фінансового стану:

- 1) високим рівнем платоспроможності, або здатністю вчасно розраховуватися відповідно зобов'язань;
- 2) достатньою ліквідністю балансу, а саме відповідним рівнем покриття залучених пасивів активами;
- 3) високим рівнем рентабельності, а саме значною прибутковістю, що забезпечить необхідний розвиток компанії;
- 4) поінформованістю клієнтів (кількість інформаційних повідомлень по відношенню до клієнтської бази);
- 5) лімітом відповідальності по відношенню до розміру страхового ризику, прийнятого на страхування за окремою філією, скоригованим на рівень виплат.

Необхідно враховувати зміщення акцентів у страхуванні за видами ризиків. У цьому контексті слід говорити про європейську систему аналізу ризиків

Solvency-2. Ця програма повинна забезпечити перехід від переважно квантитативного (кількісного) до комплексного аналізу ризиків (страхових, кредитних, операційних, тощо) в сукупності їхніх кількісних та якісних характеристик і вже на основі цього об'єктивно оцінити потребу компанії в капіталі, а також реальний рівень фінансової надійності.

Подібна система дає можливість зрозуміти в цілому та по кожній компанії окремо, за якими ризиками є надлишковий капітал і, за якими має місце недорезервування, що в ідеалі має привести до більш раціонального використання наявних фінансових ресурсів, а також появи у підприємства «свободи маневру» - наприклад, при збільшенні капіталізації чи просування інноваційних продуктів. В перспективі це може створити сприятливіші умови для інвестування страхових резервів в реальний сектор економіки.

Страхова компанія повинна враховувати якомога більше внутрішніх та зовнішніх чинників впливу на свою діяльність з метою зміцнення рівня свого фінансового стану та здійснення якісного управління своєю діяльністю. Завдяки використанню новітніх технологій і методик аналізу, а також за умови правильної оцінки своєї фінансової стійкості та надійності, страховик зможе здійснювати ефективне управління власними фінансовими ресурсами, досягати відповідного рівня конкурентоспроможності своєї страхової компанії, забезпечити виконання зобов'язань у повному обсязі та функціонування страхової компанії протягом тривалого періоду, навіть, у випадку значних за розмірами збитків.

На сьогодні глобалізація суспільних відносин, стосовно всіх галузей економіки та всіх країн світу, без винятку, явище загальноновизнане. Розвиток страхової системи України та страхових компаній, що є основним елементом страхової системи, це важливий компонент інтеграції страхового ринку України у світове страхове господарство [30]. Страхова система, при акумулюванні грошових коштів юридичних і фізичних осіб у значних обсягах (особливо за накопичувальними видами страхування), що можуть бути потужним інвестиційним ресурсом, відіграє значну роль у соціально-економічному

розвитку держави. Розвинена страхова система - це джерело інвестицій у пріоритетні галузі економіки, вона сприяє вирішенню глобальних економічних завдань. Підтримання високого рівня фінансової стійкості страхових компаній в Україні - важлива умова їх стабільного функціонування, а також запорука успішної реалізації їх місії та стратегічних цілей. Фінансова стійкість - не лише вагомий фактор для страхової компанії, як спосіб «вижити», також ця інформація цікава клієнтам, партнерам компанії, інвесторам і, звісно, державі, яка здійснює контроль за страховою діяльністю. Доволі багато чинників, що можуть погіршити стан страхової компанії, тому страховики повинні провести ряд дій, щоб не допустити цього. Тобто, фінансова стійкість – це запорука для страховика при виконанні своїх зобов'язань перед страхувальником, яка демонструє конкурентоспроможність. [24]

Станом на сьогодні Україна перебуває в тяжкому соціально-економічному стані та політичній нестабільності. Все це впливає на діяльність суб'єктів господарювання та на суспільство. Несприятлива економічна ситуація в країні обмежує розвиток підприємств, що призводить до постійної загрози їх закриття, до неплатоспроможності та не конкурентоздатності [30]. Тому, суб'єкти господарювання мають будувати свою діяльність так, щоб мати в майбутньому фінансову надійність для себе і для своєї країни. Перш за все, слід навчитися реально оцінювати свої можливості, а також враховувати можливі зовнішні та внутрішні загрози. Наразі, в ситуації, що складається в країні, страховий ринок займає одне з найважливіших місць, адже страховики виступають інституційними інвесторами, зокрема, кошти страхової компанії можуть стати джерелом впровадження державних проєктів. Влада держави, натомість, зобов'язана покращувати економічне забезпечення суспільства, надаючи громадянам змогу заощаджувати. Для того, щоб населення довіряло та мало можливість передати відповідальність за своє життя чи майно страховим компаніям страховики повинні приділяти значну увагу своїй фінансовій стійкості. Фінансова стійкість – важливий фактор страхової діяльності, тому що правильний розрахунок використання коштів дає змогу в майбутньому

відшкодувати страхові виплати страхувальникам при настанні страхового випадку, тим самим уникнути банкрутства та отримати прибуток. Механізм страхування захищає юридичних та фізичних осіб від різних небезпек (ризиків) [17]. При невідповідному рівні платоспроможності та фінансової стійкості страховика, що може бути причиною не виконання гарантій, щодо страхових виплат страхувальникам, втрачається сенс самого страхування. Одна з особливостей роботи страхової компанії – отримання «грошей наперед» для надання гарантій страхувальникам з боку страховика.

Підсумовуючи вказане вище, слід зазначити, що у різних страхових компаніях різні фактори мають більш вагоме значення, тобто, все індивідуально. Тому, вплив факторів на фінансову стійкість слід аналізувати в кожній компанії окремо використовуючи набір аналітичних показників, що характеризують фінансову стійкість страхових компаній. [21]

Висновки до розділу 1.

За умов динамічного та нестабільного середовища, господарської діяльності компаній та домогосподарств, що породжує нові ризики є незаперечним і очевидним позитивний вплив страхування на соціально-економічний розвиток суспільства.

Одним із головних завдань управління фінансами СК на сучасному етапі розвитку страхового ринку України можна назвати забезпечення фінансової надійності та стійкості. Причина зменшення ефективності діяльності страховиків, що призводить до їх банкрутств і ліквідацій - це зниження рівня довіри користувачів фінансовими послугами до фінансових установ. В подібній економічній ситуації, що складається зараз на вітчизняному фінансовому ринку, рішення, щодо вибору користування послугами певної страхової компанії приймається наявними та потенційними клієнтами спираючись на наявну інформацію про СК, її репутацію, а також імідж на фінансовому ринку. Тому, доцільним буде запропонувати збільшення використання репутаційно-

іміджевого підходу під час взаємодії системи фінансової стабільності страхової компанії та зовнішніх користувачів.

Станом на сьогодні ринок страхування в Україні гідно долає випробування війною. Вона виявилась каталізатором, що показав реальний стан справ кожного страховика. Фінансово стійкі компанії змогли продовжити свою діяльність, налаштували роботу та забезпечили виконання своїх зобов'язань перед споживачами. Подібні компанії довели свою життєздатність. Вони готові та мають змогу працювати на ринку й надалі, навіть, в умовах війни.

Методичні підходи для оцінки надійності страхових компаній та пошук напрямків їх покращення допомагає вибудові ефективного та надійного страхового ринку, що є невіддільною складовою частиною фінансової інфраструктури кожної країни з ринковою економікою. В період невизначеності та великої кількості ризиків СК мають забезпечити надійний страховий захист юридичним та фізичним особам, для гарантування їх впевненості у майбутньому. Надійність страхових компаній не лише важлива передумова їх виживання, а також запорука успішної реалізації їхніх завдань та стратегічних цілей.

На сьогоднішній день в Україні існує брак ґрунтовних науково-практичних робіт з проблематики визначення методів управління фінансовою надійністю страховиків.

Фінансова надійність страхової компанії – стан організації грошових потоків (вхідних і вихідних), коли СК в змозі своєчасно, в повному обсязі виконувати свої зобов'язання перед всіма суб'єктами ринку протягом певного часу за рахунок власних і залучених ресурсів, має змогу забезпечити відновлення власних фінансових показників від будь-якого негативного впливу до оптимального рівня, адаптуватися до економічного середовища, що постійно зазнає змін, нові обставини та властивості використовувати для цілеспрямованого, динамічного розвитку страхової компанії на підставі росту прибутку й капіталу станом на тепер, а також в прогнозованій перспективі.

Особливість діяльності СК визначається своєрідністю страхового процесу, основою якого є грошові кошти, що тимчасово знаходяться у страховика та є сплаченими страхувальником наперед. Ця особливість (плата наперед) вимагає деяких гарантій, щодо змоги страховика відповідати за своїми зобов'язаннями

перед страхувальниками. Тому, слід вважати, що фінансова надійність забезпечується розміром власних коштів; збалансованим страховим портфелем; страховими тарифними ставками; величиною страхових резервів, співвідносній сумі взятих зобов'язань; перестраховуванням; застосуванням новітніх технологій для просування страхових послуг.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «СК «УНІКА»

2.1. Сучасний стан страхового ринку України

На діяльність усіх фінансових інвестицій національної економіки, в тому числі й страхових компаній, суттєві впливи мають зовнішні загрози. Вплив пандемії Covid-19 спровокував значні фінансові втрати діяльності національних та світових компаній. Під час кризи 2019–2021 років страхові компанії, чий страхові послуги, у тому числі й медичні, стали надзвичайно актуальними та зуміли, навіть, покращити свої фінансові результати.

Застосування сучасного інструментарію економіко-математичного моделювання, на основі кластерного аналізу [35] дозволяє згрупувати компанії за фінансовими показниками, а це, в свою чергу, зможе покращити синергетичний зв'язок у плані обміну новими технологіями, інноваціями в сфері страхування всіх видів послуг, у тому числі й медичний, що зараз є надзвичайно актуальними. [37]

Слід запропонувати ввести на законодавчому рівні обов'язкове медичне страхування населення України, оскільки, як показує досвід, при зовнішніх загрозах у вигляді пандемій, національна медична система не готова до таких викликів. В той час, якби медичну систему було підготовано зі страхових фондів, рівень надання послуг та оплати медичного персоналу міг бути значно вищим.

Тому, моніторинг та удосконалення діяльності страхових компаній України є пріоритетним напрямком вирішення питання фінансування медичної сфери національної системи охорони здоров'я. Він дає можливість розглядати активи страхових компаній, як внутрішні інвестиції у регіональному та національному масштабах.

Стан страхового ринку є важливим чинником розвитку соціально-економічної сфери. Страхування має суттєвий вплив на соціально-економічну стабільність суспільства, оскільки страховий ринок - це механізм захисту матеріальних та нематеріальних цінностей.

Зважаючи на значущість страхування у соціально-економічному розвитку держави, у діяльності суб'єктів, що господарюють та громадян виникає необхідність детальніше розглянути стан та проблеми розвитку страхового ринку. Сучасні умови функціонування страхового ринку характеризують наступні негативні явища: обмеженість ресурсів, відтік капіталу, нагромадження ризиків. В таких умовах, актуальним є визначення рівня фінансової безпеки страхового ринку та розробка заходів із її забезпечення. [28]

Станом на 30.06.2022 року загальний обсяг активів страховиків порівняно з початком року (до військової агресії), майже не змінився (+2,2%) і склав 65,7 млрд. грн. При цьому, за вказаний період кількість страховиків скоротилася – з 155 (01.01.2022 р.) до 142 (01.07.2022 р.).

Таблиця 2.1.

Огляд результатів діяльності основних компаній на страховому ринку України

?	Страховик	Валові премії, тис. грн.	Темп росту, %
1	МЕТЛАЙФ	941 968	-1,30
2	ТАС	247 555	-31,23
3	УНІКА ЖИТТЯ	220 124	-12,91
4	РЗУ УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	205 581	-31,22
5	ARX LIFE	136 954	-13,92

Джерело: [8, с. 71]

Протягом дії воєнного стану страховики те тільки не зменшили, а, навіть, наростили обсяги ліквідних активів – з 14,9 млрд. грн. до 17,2 млрд. грн (+15%).

Приріст відбувся переважно за рахунок збільшення обсягів коштів, що розміщені у банках іноземних банківських груп з 5,1 млрд. грн. до 7,7 млрд. грн. (+51%).

**Розмір виплат та викупних сум основних компаній
на страховому ринку України**

?	Страховик	Виплати, тис. грн.	Викупна сума
1	МЕТЛАЙФ	142 929	142 929
2	ТАС	79 693	25 162
3	ARX LIFE	24 095	28
4	PZU УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	20 708	8 514
5	УНІКА ЖИТТЯ	16 142	12 315

Джерело: [8, с. 71]

У структурі розподілу коштів страховиків між групами банків відбулися зміни на користь саме банків іноземних банківських груп.

На ринку України станом на 1 вересня 2022 року працюють 140 страховиків, 13 з них – це компанії зі страхування життя.

На початку війни ринок покинули 5 страховиків-учасників сегменту non-life. Ще трьом страховикам ліцензії було анульовано, як захід впливу. Один страховик за власним бажанням залишив ринок та ще один страховик не отримав жодної ліцензії на здійснення страхової діяльності.

В цілому, склад учасників ринку, що працюють в сегменті страхування життя в Україні, не змінився.

Операції вихідного перестраховування станом на перше півріччі 2022 року, порівняно з аналогічним періодом минулого року, понизилися вдвічі – з 4,7 млрд грн до 2,3 млрд грн.

Перестраховування в межах країни зменшилося вчетверо – з 1,9 млрд грн до 0,5 млрд грн. В загальних страхових преміях частка вихідного перестраховування скоротилася з 19% до 13%.

В той же час міжнародні страховики значною мірою збільшили права вимоги до перестраховиків. Тому, формування резервів не завдало негативного впливу на прибутковість ринку.

Драйвером підтримки страхового бізнесу стала «Зелена картка». За період війни цей вид страхування зріс на 76%. Якщо станом на 1 липня 2021 року у структурі страхового портфеля цей вид страхування становив 0,9 млрд. грн., то на 1 липня 2022 року – 1,5 млрд. грн.

Станом на перше півріччя 2022 року в Україні 44% (7,6 млрд грн) страхових премій складало автострахування («автоцивілка», «Зелена картка», КАСКО). Поряд зі зменшенням обсягів наданих послуг частка саме цих видів страхування в загальному портфелі змогла, навіть, збільшитись. У першому півріччі 2021 року цей показник становив 36% (8,9 млрд грн). [39]

Протягом останніх місяців страховий ринок демонструє відновлення показників діяльності порівняно із першим шокним місяцем війни, поступово налагоджуються операційні та управлінські процеси, скорочується просідання показників. В середньому обсяги страхового ринку non-life скоротилися на 25% порівняно із 40-50% у перші місяці військової агресії, при цьому падіння обсягів страхових виплат залишається співмірним (-26%).

Для підтримання позитивних тенденцій, що сформувалися на ринку, Національний банк слідкуватиме за дотриманням страховиками вимог до належного та своєчасного розкриття інформації про свій фінансовий стан, обов'язкових фінансових нормативів, а також належним виконанням страховиками зобов'язань за укладеними договорами страхування. Крім того, здійснюватиметься оперативний моніторинг критичних показників діяльності страховиків та проводитимуться спеціалізовані дослідження ринку.

2.2. Характеристика діяльності страхової компанії ПрАТ «СК «УНІКА»

У розвинених країнах світу страхові компанії це не лише підприємницькі структури, що пропонують страхові послуги, але й важливі інвестиційні

інститути. Страхова діяльність є одним з найприбутковіших видів світового бізнесу. Щорічний світовий обсяг страхових послуг може дорівнювати до 2,5 трлн доларів США.

В Україні страхові компанії пропонують страховий захист майнових інтересів фізичних та юридичних осіб. Також, вони є учасниками інвестиційного ринку країни. Але, їхня роль досить залишається недостатньо сильною, а інвестиційний потенціал страхових компаній не є достатньо потужним.

Базою кваліфікаційної роботи є діяльність Приватного акціонерного товариства «страхової компанії «УНІКА» (далі - ПрАТ «СК «УНІКА»).

ПрАТ «СК «УНІКА» (до 2010 року Страхова компанія «Кредо-Класик») було засновано 10 лютого 1994 року. СК у своїй практиці додержується Закону України «Про страхування», Закону України «Про акціонерні товариства», Господарським кодексом України, Цивільного кодексу України тощо.

ПрАТ «СК «УНІКА» утворено маючи на меті ведення підприємницької діяльності задля отримання прибутку через надання послуг з усіх видів страхового захисту майнових інтересів юридичних та фізичних осіб шляхом відшкодування збитків у разі, якщо настають страхові випадки за рахунок грошових фондів, що сформовані шляхом виплати ними страхових платежів (страхових премій, страхових внесків) та здійснення фінансової діяльності у межах чинного законодавства України та Статуту.

Предмет діяльності ПрАТ «СК «УНІКА» - це страхування, тобто діяльність, що пов'язана із формуванням, розміщенням, страхових резервів, у тому числі у вигляді надання послуг іншим страховикам на підставі укладених цивільно-правових угод та надання послуг чи виконання робіт, коли це безпосередньо стосується зазначених видів діяльності, а також всі операції, що забезпечують власні господарські потреби.

Компанія входить до складу та є відповідальною особою небанківської фінансової групи «УНІКА Україна», переважна діяльність у якій здійснюється фінансовими установами, нагляд за якими здійснюється Національною комісією, що чинить у сфері ринків фінансових послуг державне регулювання. [11]

Компанію створено для ведення підприємницької діяльності та одержання прибутку.

ПрАТ "Страхова компанія "УНІКА" це повний правонаступник Приватного акціонерного товариства "Страхова компанія "Кредо-Класик" за всіма його майновими та немайновими правами та зобов'язаннями.

У 2006 році входить до складу UNIQA Group. ПрАТ СК "УНІКА" продає більше 90 видів страхових послуг, а також має 30 ліцензій, що видані Національною комісією, яка у сфері ринків фінансових послуг чинить державне регулювання. [11]

Сам бренд UNIQA було створено в 1999 році, ніби символ успішної компанії, що стрімко зростає та разом з цим має більше 150 років історії та традицій ведення страхового бізнесу на європейському ринку.

На тепер UNIQA є найбільшою страховою компанією Австрії та однією з найбільших страхових груп Центральної та Східної Європи. 40 страхових компаній в 20 країнах Європи входять до складу групи компаній UNIQA.

«В Україні UNIQA Insurance Group представлена небанківською фінансовою групою УНІКА Україна, до якої входять страхові компанії «УНІКА» (non-life) та «УНІКА Життя» (life). Близько 1 тис. працівників УНІКА в Україні обслуговують приблизно 1 мільйон страхових полісів.

Функціонування органів корпоративного управління регламентовано положеннями Статуту.

Статутом ПрАТ «СК «УНІКА» передбачено такі органи управління:

- Загальні збори акціонерів;
- Наглядова Рада;
- Правління;
- Ревізійна комісія.

Склад сформованих органів управління ПрАТ «СК «УНІКА» кількісно дотримано вимог Статуту Товариства.

В ПрАТ «СК «УНІКА» задіяно спеціальний відділ, що працює з акціонерами та запроваджено посаду корпоративного секретаря.

Внутрішній контроль має спрямування на завчасне реагування, виявлення та виправлення значних хиб, надання захисту та збереження активів, повного обсягу та правильності облікової документації, а також охоплює адміністративний та бухгалтерський контроль.

Адміністративним контролем передбачено розділення повноважень між персоналом ПрАТ «СК «УНІКА» в такий спосіб, коли жоден працівник не має можливості зосередити одноосібно всі повноваження, що потрібні для проведення повної господарської операції.

Бухгалтерським контролем має бути забезпечено цілісність активів ПрАТ «СК «УНІКА», достовірність звітності та включає попередній, первинний (поточний) і подальший контроль.

Контроль за фінансово-господарською діяльністю ПрАТ «СК «УНІКА» здійснює Ревізійна комісія, що обирається Загальними зборами акціонерів Компанії.

Протягом звітного періоду поточне управління фінансово-господарською діяльністю здійснював Голова правління Компанії в межах повноважень, які встановлено Статутом ПрАТ «СК «УНІКА».

Річні Загальні збори акціонерів за минулі три роки скликалися та проводилися регулярно та у відповідності до законодавства України.

Органи управління ПрАТ «СК «УНІКА» у своїй діяльності керуються Положеннями, що затверджено Загальними зборами акціонерів Товариства.

Більше ніж 27 років ПрАТ «СК «УНІКА» діє на українському ринку non-life страхування.

Страхова компанія «УНІКА» вже багато років посідає на вітчизняному ринку провідні позиції у виплатах, зборах страхових премій, активах, частині ринку non-life страхування.

ПрАТ «СК «УНІКА» стабільно входить до ТОП-3 в сегментах страхування КАСКО, страхування майна та медичного страхування.

Кожного місяця Страхова компанія «УНІКА» чинить страхові виплати на суму близько 100 млн грн.

24/7 здійснюється підтримка клієнтів службою асистансу, у месенджерах Viber та Telegram, за допомогою чат-ботів та мобільного додатку myUNIQA.

ПрАТ «СК «УНІКА» володіє міжнародним сертифікатом та золотою медаллю Customer's Friend Superior Excellence, Міжнародної асоціації сертифікації ICERTIAS (Цюрих, Швейцарія) за зразкові відносини з клієнтами.

Основною діяльністю ПрАТ «СК «УНІКА» є забезпечення послуг страхування на території України. Компанія провадить діяльність відповідно дозволів та ліцензій, виданих Національною комісією, що у сфері ринків фінансових послуг, чинить державне регулювання. [11] СК володіє 31 ліцензією з послуг добровільного та обов'язкового страхування.

Компанія не має ліцензії на страхування життя.

ПрАТ «СК «УНІКА» – визнана найкращою страховою компанією України у рейтингу «ТОП-100. Рейтинги найбільших».

Фінансову діяльність страховика характеризує ефективною, що відображає виражена тенденція до росту капіталу, а також у високій питомій вазі страхових резервів та свідчить про збільшення фінансового потенціалу. Ефективність інвестиційної діяльності підприємства характеризує висока частка інвестиційних активів та його прибутковість.

2.3. Аналіз ефективності фінансової діяльності ПрАТ «СК «УНІКА»

Управління ризиками, як функція, здійснюється відносно фінансових, операційних, юридичних, страхових ризиків. До фінансових ризиків належать: ринковий ризик (містить валютний, ціновий ризик та ризик процентної ставки), кредитний ризик, а також ризик ліквідності. Здійснення порядкування операційними та юридичними ризиками спрямовано на належне забезпечення функціонування внутрішніх процедур і політики з метою скорочення вказаних ризиків до мінімуму. [27]

На ПрАТ «СК «УНІКА» впливає кредитний ризик, що можна визначити ризиком того, що однією стороною фінансового інструменту буде отримано

збитки через невиконання іншою стороною взятих на себе зобов'язань. Основними статтями кредитного ризику СК слід визначити грошові кошти та їх еквіваленти, вкладення у боргові цінні папери, депозити в банківських установах, дебіторська заборгованість та частка перестраховиків у запасі на забезпечення збитків, а також наявність дебіторського боргу за договорами страхування/перестраховування.

Максимальний рівень кредитного ризику ПрАТ «СК «УНІКА» відображає балансова вартість фінансових та страхових активів у звітності про фінансовий стан.

Управління ризиками спирається на рекомендації Європейської директиви про впровадження режиму Solvency II. Під час розрахунку чисельних характеристик компанія бере за основу моделі, впроваджені вказаною вище директивою та враховує необхідність адаптації значень окремих коефіцієнтів, які адаптовано до умов страхування в ЄС, а також до об'єктивних умов України (% ставки, концентрація застрахованих об'єктів, ймовірні стихійні лиха тощо).

ПрАТ «СК «УНІКА» створено резерв для забезпечення втрат від знецінення, що втілює оцінку характеру збитків, що стали можливі через знецінення дебіторської заборгованості, а також дебіторської заборгованості від діяльності страховика та грошових коштів в залишку на банківських рахунках.

Компанія розміщує ліквідні активи, а також депозити лише в банківських установах, що узгоджені із материнською компанією.

Таблиця 2.3.

Страхові резерви Товариства станом на 31.12.2021 представлені наступним чином:

Види страхових резервів	тис. грн.	
	31.12.2021	31.12.2020
Резерви довгострокових зобов'язань зі страхування життя	914 677	902 403
Резерв належних виплат зі страхування життя	11 870	6 940
Всього:	926 547	909 343

Джерело:[6, с. 71]

Сума всіх резервів збитків збільшується на суму витрат, що пов'язані із врегулюванням збитків.

Частку перестраховиків у страхових резервах визначено згідно методів формування страхових резервів та умовам договорів перестрахування.

Страхові резерви станом на 31.12.2022 року сформовано в наступних обсягах (тис. грн.):

Таблиця 2.4.

Види страхових резервів ПрАТ «СК «УНІКА»

Види страхових резервів на дату:	31.12.2022
Резерви незароблених премій	887 530
Резерв заявлених, але не виплачених збитків	1 150 663
Резерв збитків, які виникли, але не заявлені	205 697
Всього:	2 243 890

Джерело: [6, с. 71]

Кошти страхових резервів розміщено з урахуванням вимог прибутковості, безпечності, диверсифікованості, ліквідності.

Всі страхові резерви ПрАТ «СК «УНІКА» забезпечено якісними та високоліквідними активами.

ПрАТ «СК «УНІКА» не видає фінансових гарантій та не має зобов'язань з кредитування.

Департамент внутрішнього аудиту – це орган оперативного контролю Наглядової ради, що перевіряє діяльність страховика та структурних підрозділів. Головне завдання департаменту внутрішнього аудиту - сприяти керівництву компанії в ефективній реалізації внутрішнього контролювання діяльності структурних підрозділів компанії, виявлення, а також запобігання порушенням, що можуть завдати шкоду поточній діяльності компанії чи інтересам акціонерів та клієнтів.

Процедури аудиту, проведено департаментом внутрішнього аудиту, відповідно до міжнародних стандартів внутрішнього аудиту та корпоративних вимог; процедурами внутрішнього контролю та аудиту забезпечено адекватний контроль за ризиками компанії.

Управління капіталом ПрАТ «СК «УНІКА» спрямовано на реалізацію наступного:

- додержання вимог до капіталу, що визначені страховим регулятором (НБУ);
- гарантування роботи страхової компанії, як стабільно діючого підприємства. ПрАТ «СК «УНІКА» вважає, що загальна сума капіталу, управління яким здійснюється, дорівнює сумі капіталу, показаного у звіті про фінансовий стан.

Станом на кінець кожного звітного періоду ПрАТ «СК «УНІКА» аналізує наявну суму власного капіталу, а також може її коригувати шляхом виплати дивідендів акціонерам або повернення капіталу акціонерам.

На ПрАТ «СК «УНІКА» поширюються зовнішні вимоги до капіталу. Основні зовнішні вимоги до капіталу – це мінімальна сума статутного капіталу, а також різні нормативи платоспроможності. Відповідно до Закону України «Про страхування» №85/96-вр від 7 березня 1996 року з внесеними змінами та доповненнями, найменший обсяг статутного капіталу страховика, що реалізує види страхування відмінні, ніж страхування життя становить еквівалент 1,000 тисяч євро у відповідності до обмінного курсу валюти України.

ПрАТ «СК «УНІКА» максимально дотримано всіх вимог до капіталу зовнішньо встановлених станом на 31 грудня 2021 року та станом на 31 грудня 2020 року (включаючи вимоги, що встановлено Національною комісією з державного регулювання у галузі ринків фінансових послуг [11] згідно Положення про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика).

Новий Закон України «Про страхування» № 1909-ІХ від 18 листопада 2021 року набрав чинності з 19 грудня 2021 року, однак вступає в дію з 01 січня 2024 року. Цей закон змінює цілий спектр вимог до ліцензування страховиків, оцінки їх платоспроможності та ліквідності, корпоративного управління й управління

ризиками, припинення діяльності компаній та передавання страхового портфеля тощо.

Закон установлює диференційований підхід до мінімального розміру статутного капіталу страховиків: 32 мільйони гривень для страховиків, що здійснюють страхування інших видів, ніж страхування життя, та 48 мільйонів гривень – для компаній зі страхування життя, страховиків із ліцензією на класи страхування відповідальності, кредитів, поруки та на здійснення діяльності з перестраховання.

Керівництво ПрАТ «СК «УНІКА» відповідальне за те, щоб бухгалтерський облік, що ведеться в Компанії, розкривав з достатнім рівнем точності стан справ в Компанії та забезпечував відповідність її фінансової звітності МСФЗ та законодавству України. Також, керівництво ПрАТ «СК «УНІКА» несе відповідальність за вжиття вичерпних заходів для забезпечення збереження активів Компанії, попередження та виявлення випадків зловживань та порушень.

Таблиця 2.5.

Економічні показники ПрАТ «СК «УНІКА» за 2019-2021 рр., млн. грн.

	2021 рік	2020 рік	2019 рік
Всього непоточних активів	1 138 058	559 433	256 391
Всього поточних активів	1 900 561	2 045 220	2 175 822
ВСЬОГО АКТИВІВ	3 038 619	2 604 653	2 432 213
ВСЬОГО КАПІТАЛУ	880 733	795 469	529 741
Всього непоточних зобов'язань	57 294	46 009	28 075
Всього поточних зобов'язань	2 100 592	1 763 175	1 874 397
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ	2 157 886	1 809 184	1 902 472
ВСЬОГО КАПІТАЛУ І	3 038 619	2 604 653	2 432 213

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності ПрАТ СК«УНІКА» [6, с. 71]

ПрАТ «СК «УНІКА» згідно стану на 31 грудня 2021 року зберігала залишки у 4 банках-контрагентах (у 3 банках-контрагентах відповідно станом на 31 грудня 2020 року) із загальною сумою грошових активів на рахунках в банках більше 5 000 тисяч гривень в кожній банківській установі.

Загальна сума грошових активів склала 150 347 тисяч гривень (станом на 31 грудня 2020 року – 21 685 тисяч гривень), що дорівнює 97% від загальної суми коштів, до того ж повністю їм відповідає (станом на 31 грудня 2020 року – 71%).

Таблиця 2.6.

Фінансові ресурси ПрАТ «СК «УНІКА»

Показники	31.12.2021	31.12.2020
Довгострокові фінансові інвестиції	900 848	364 877
Поточні фінансові інвестиції	206 121	756 671
Грошові кошти та їх еквіваленти	82 621	11 848
ВСЬОГО	1 189 590	1 133 396

Джерело: [6, с. 71]

Відсоткову ставку за депозитами у гривні станом на 31 грудня 2021 року встановлено обсягом від 4,25% до 8,80% річних (станом на 31 грудня 2020 року: та обсягом від 4,35% до 14,50% річних) з огляду на дату розміщення та термін погашення. Загальна кількість депозитів станом на 31 грудня 2021 року та 2020 року, що розміщена в банківських установах, є короткостроковими. Також, всі депозити не протерміновані та без ознак знецінення. Забезпечення на знецінення за депозитами в банківських установах станом на 31 грудня 2021 року та 2020 року не генеровано. Депозити в банківських установах не забезпечено. ПрАТ «СК «УНІКА» станом на 31 грудня 2021 року володіла депозитами у 7 банках-контрагентах (у 8 банках-контрагентах – станом на 31 грудня 2020 року) на загальну суму депозитів в банках понад 10 000 тисяч гривень у кожному банку. Загальна сума депозитів станом на 31 грудня 2021 року складала 339 004 тисячі гривень (станом на 31 грудня 2020 року становила 322 489 тисяч гривень). Це складає 98% загального об'єму депозитів в установах банків (на 31 грудня 2020 року – 98%). Компанія має банківську гарантію в одному із банків відповідно до укладеної угоди терміном дії до 12 листопада 2022 року під забезпечення власними грошовими коштами (на поточному рахунку) на суму 1 165 тисяч гривень.

Державні облигації України класифіковані як фінансові інструменти, що доступні для продажу. Накопичені зміни справедливої вартості переносяться до прибутку або збитку, коли визнання інвестиції припиняється або визнається її знецінення. Після вибуття таких боргових інвестицій будь-який відповідний залишок у резерві переоцінки цінних паперів перекласифіковується в інвестиційні доходи в межах прибутку або збитку. Не мають забезпечення державні облигації України. Державні облигації України використано у ПФТС, на Українській біржі, а також Фондовій біржі «Перспектива». 31 грудня 2021 року доходить кінця термін погашення державних облигацій України, деномінованих у гривні, – 2022-2025 роки, дохідність до виплати – 10.54%-12.99% (станом на 31 грудня 2020 року – строк виплати державних облигацій України, деномінованих у гривні, – 2021-2025 роки, дохідність до виплати – 9.33% - 11.59%).

Повний обсяг вкладень в боргові цінні папери не є протермінованими, а також здешевілими. Резерву ПрАТ «СК «УНІКА» під інвестиції в боргові цінні папери не було створено станом на 31 грудня 2021 р., а також 31 грудня 2020 р.

Відповідно Обліковій політиці, визнання фінансового активу чи відповідного зобов'язання у балансі відбувається лише, коли воно починає бути стороною контрактних положень, фінансового інструмента. Всі операції з продажу чи придбання фінансових інструментів визнаються із застосуванням обліку по даті розрахунку.

Станом на кінець 2022 року фінансові інвестиції ПрАТ «СК «УНІКА» виглядають наступним чином (тис. грн.)

Таблиця 2.7.

Фінансові інвестиції ПрАТ «СК «УНІКА»

Види фінансових інвестицій на дату:	31.12.2022
Довгострокові фінансові інвестиції	527 159
Поточні фінансові інвестиції	1 407 130
Грошові кошти та їх еквіваленти	228 496
Всього:	2 162 785

Джерело: [6, с. 71]

Капіталізований податок на доходи за договорами страхування включено до складу дебіторської заборгованості за страховою діяльністю та іншої дебіторської заборгованості. Він амортизується у складі фінансового результату протягом всього терміну дії відповідних договорів страхування. У ПрАТ «СК «УНІКА» станом на 31 грудня 2021 року обліковано 7 дебіторів (на 31 грудня 2020 року – 10 дебіторів) та загальний обсяг заборгованості на суму понад 10 000 тисяч гривень. Величина вказаного боргу склала 154 040 тисяч гривень, або 36% загального дебіторського боргу (на 31 грудня 2020 року – 207 210 тисяч гривень, або 42% дебіторського боргу вцілому). Дебіторський борг станом на 31 грудня 2021 року та 2020 року не було забезпечено.

Дебіторський борг, що протермінований більше 30 днів містить дебіторську заборгованість за контрактами зі страхування відповідальності власників ТЗ та інших видів страхування, в яких згідно умов договору, контракти повинні продовжити працювати до кінця строку не в залежності від надходження сплати по контрактах. Згідно іншим контрактам страхування, якщо сплату страхового платежу протерміновано на більше як 30 днів, такі договори страхування слід вважати такими, що припинили свою дію. Основні фактори, на які ПрАТ «СК «УНІКА» зважає під час розгляду випадку знецінення дебіторського боргу, є термін прострочення платежу можливість його сплати. Базуючись на цьому СК наводить аналіз залишків дебіторського боргу за кількістю днів протермінування платежу, що в індивідуальному порядку визначено, як протерміновані, але не знецінені.

Протягом січня-травня 2022 року було виплачено 644 тисяч гривень загальної протермінованої, але не знеціненого дебіторського боргу ПрАТ «СК «УНІКА» відповідно до договорів прямого страхування (у тому числі 644 тисяч гривень за дебіторським боргом, що протермінована понад 90 днів). Протягом першого півріччя 2022 року Компанія збільшила резерв на знецінення простроченої дебіторської заборгованості на 4 069 тисяч гривень.

Первісна вартість повністю амортизованих основних засобів станом на 31 грудня 2021 року ПрАТ «СК «УНІКА» складає 17 514 тисяч гривень (на 31

грудня 2020 року – 14 282 тисячі гривень). До того ж, станом на 31 грудня 2021 року та 31 грудня 2020 року матеріальні активи не було надано у заставу третім особам.

Капіталізований податок на доходи за договорами страхування входить у склад нефінансових активів і передплат.

Вказаний вище податок амортизується до прибутку чи збитку протягом дії відповідних страхових контрактів. У складі передплат відображені передоплати агентам, брокерам, а також передоплати станціям технічного обслуговування автомобілів при зверненні застрахованих у галузі обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності автовласників та КАСКО та передоплати мережам аптек для видачі лікарських препаратів, що гарантовані під час звернення осіб застрахованих за контрактами добровільного медичного страхування.

ПрАТ «СК «УНІКА» станом на 31 грудня 2021 року має своїм зобов'язанням сплатити податки на прибуток та на дохід відповідно договорів страхування, як наслідків процесу діяльності у 2021 році загальною сумою 27 835 тисяч гривень (на 31 грудня 2020 року – сумою 25 045 тисяч гривень).

Відповідно договорам оренди у 2021 році повна сума грошових виплат становить 15 104 тисячі гривень з обов'язковим врахуванням відсоткових видатків за всіма зобов'язаннями оренди (у 2020 році – 6 155 тисяч гривень). Згідно зобов'язань оренди, відсоткові витрати, що включено до фінансових витрат у 2021 році, становлять 3 031 тисяча гривень (в 2020 році склали 931 тисячу гривень). Договори оренди не передбачають кovenантів (обмежень у зобов'язаннях), за виключенням гарантованого виконання зобов'язань за орендованими необоротними активами, якими володіє орендодавець.

Решта виплат робітникам, що нараховані станом на 31 грудня 2021 року та 2020 року - це переважно нарахування на виплату премій робітників. Правління ПрАТ «СК «УНІКА» має очікування, що обсяг поточних нарахувань та потреб, що були утворені станом на 31 грудня 2021 року, буде застосовано до кінця 2022 року, а забезпечення втрат та збитків є підсумком формування чималої частки

перестраховиків в запасі, щодо кожного страхового випадку станом на 1 січня 2020 року, тоді як страхові компенсації фактично отримані від перестраховиків, у 2020 році за цим випадком були значно меншими через перегляд суми збитків.

Чисті страхові відшкодування, що були виплачені у 2021 році склали 1 202 985 тисяч гривень, чисті страхові відшкодування, що було виплачено у 2020 році склали 908 741 тисячу гривень. Страхові резерви станом на 31 грудня 2021 року, що визначено поточними зобов'язаннями та активами відповідно, за винятком частки резерву незароблених премій у обсязі 36 361 тисяча гривень, а також частки перестраховиків у залишку незароблених премій у загальному обсязі 5 630 тисяч гривень, що є довготривалими. Загальний об'єм страхових резервів ПрАТ «СК «УНІКА» на 31 грудня 2020 року визначено поточними зобов'язаннями, а також активами, за виключенням частки РНП на загальну суму 20 767 тисяч гривень та частки перестраховиків у резерві довгострокових незароблених премій загальною сумою 6 791 тисяч гривень.

По ситуації на 31 грудня 2021 року та 2020 року мінімальна вказана сума акціонерного капіталу ПрАТ «СК «УНІКА» становить 155 480 тисяч гривень.

Станом на 31 грудня 2021 року та 2020 року усі акції Компанії, які знаходяться в обігу, були ухвалені, випущені та повністю сплачені.

Станом на 31 грудня 2021 року та 2020 року номінальна вартість усіх акцій ПрАТ «СК «УНІКА» становить 40 тисяч гривень за 1 акцію. За кожен акцію йде один голос під час голосування.

Протягом 2021 року відбулися зміни у складі акціонерів: UNIQA International AG, та два міноритарних акціонера передали свої частки у статутному капіталі Компанії UNIQA Österreich Versicherungen AG.

Усі дивіденди оголошуються та виплачуються у гривнях. Дивіденди є розподілом частини чистого прибутку ПрАТ «СК «УНІКА» за 2019 рік (сума дивідендів 23 686 тисяч гривень) та за 2020 рік (сума дивідендів 50 000 тисяч гривень) відповідно до рішень Загальних Зборів акціонерів. Дивіденди, розподілені із прибутку за 2020 рік, становлять 16,556% від чистого прибутку Компанії та були виплачені акціонерам Компанії у повному обсязі протягом 2021

року, із розрахунку на одну звичайну акцію 12 863 гривні. Дивіденди, що розділено із доходу за 2019 рік, становлять 26,617% від чистого доходу ПрАТ «СК «УНІКА» та у повній мірі було виплачені учасникам СК протягом 2020 року, із розрахунку на одну звичайну акцію 6 094 гривні.

Відстрочені аквізиційні витрати страховика станом на 31 грудня 2021 року охарактеризовано, як поточні активи, окрім частини на суму 19 084 тисяч гривень, що є довготривалою. Станом на 31 грудня 2020 року відтерміновані аквізиційні витрати страховика визначено, поточними активами, окрім довгострокової частини на суму 8 391 тисячі гривень.

Станом на 31 грудня 2021 року та 2020 року обов'язки зі сплати поточного податку на дохід додано до поточних взятих на себе зобов'язань. Відповідно до діючого законодавства України, точніше – Податкового кодексу України податок на дохід визначено об'єктом стягнення податку на прибуток компаній яким є прибуток із осередком створення в Україні, а також поза її межами, що визначено коригуванням (зменшення або збільшення) матеріального підсумку до оподаткування (доходу або збитку), окресленого у фінансовій звітності компанії згідно міжнародних стандартів фінансового обліку, на відмінності, що утворюються згідно положень Податкового кодексу України; предметом оподаткування податком на прибуток відповідно договорів страхування є загальна сума страхових вкладів, страхових платежів, страхових винагород, що нараховані відповідно договорів страхування.

Отож, у 2020-2021 роках ПрАТ «СК «УНІКА» сплатила податок на дохід на загальних підставах за ставкою податку на доходи 18% від грошового результату до оподаткування, що визначеного у вказаній фінансовій звітності з внесенням поправок на податкові відмінності.

До того ж, Компанія сплатила податок на прибуток за ставкою 3% від обсягу страхових премій, що нараховані згідно договорів страхування (відповідно до п.п. 141.1.2 п. 141.1 ст. 141 розділу III Податкового Кодексу України).

ПрАТ «СК «УНІКА» станом на 31 грудня 2021 року було визнано капіталізований податок на прибуток згідно договорів страхування (ставка

оподаткування 3%), відповідно частині незаробленої страхової премії, що відповідає укладеним договорам у сумі 28 917 тисяч гривень. ПрАТ «СК «УНІКА» станом на 31 грудня 2020 було визнано капіталізований податок на доходи за договорами страхування (ставка оподаткування 3%), що відповідає частині незаробленої страхової премії до укладених договорів у сума становила 24 726 тисяч гривень. Відмінності у правилах оподаткування України та МСФЗ спричиняють виникнення певних тимчасових розбіжностей між балансовою вартістю активів та зобов'язань для цілей фінансового звітування, а також їхньою податковою базою.

Висновки до розділу 2.

Російська повномасштабна агресія, що розпочалася 24.02.2022 року, суттєво вплинула на сучасний стан страхового ринку України та на діяльність страховиків, оскільки спровокувала ситуацію колосальної невизначеності для ведення бізнесу, а також небезпеки для життя та здоров'я співробітників.

Війна стала причиною появи стратегічних ризиків таких, як: неможливість роботи ПрАТ СК «УНІКА» на тимчасово окупованих територіях України, зменшення об'ємів діючого та нового бізнесу, унеможливлення укладання нових та сплати премій за діючими договорами перестраховання.

Країна-агресор систематично обстрілювала об'єкти критичної інфраструктури, що мало істотний вплив на бізнес процеси ПрАТ СК «УНІКА», а також виконання функціональних обов'язків співробітниками.

Незважаючи на всі перераховані вище ризики і фактори, керівництвом компанії було організовано безперервне функціонування всіх бізнес процесів у 2022 році, тим самим було забезпечено виконання своїх зобов'язань перед клієнтами та партнерами.

ПрАТ СК «УНІКА» вдалося мінімізувати ризики для працівників компанії, завдяки запровадженню релокації в інші країни групи «УНІКА», а також

створенню належних умов праці в офісах України під час відключення електроенергії.

Завдяки вжитим своєчасно заходам, оперативно організованої евакуації людей та техніки страхова компанія ПрАТ СК «УНІКА» забезпечила собі можливість і продовжує повноцінно функціонувати та надавати увесь перелік страхових послуг, відповідно отриманим ліцензіям. Компанія має змогу забезпечити та надати необхідну підтримку клієнтам за допомоги всіх офіційних каналів зв'язку, а також виплачувати страхові відшкодування за страховими випадками та перераховувати до бюджету України в повній мірі необхідні податки й платежі.

Станом на сьогодні компанія посідає одну з лідируючих позицій на страховому ринку України. Загалом, в останні роки діяльності СК було винайдено нові страхові послуги, а також обслуговування, що відповідає прогресивним європейським стандартам страхування. Страховиком було покращено концепцію управління якістю обслуговування клієнтів, врегульовано страхові випадки та розширено філії компанії в багатьох регіонах країни.

ПрАТ СК «УНІКА» є однією з кращих в Україні за всіма показниками. Аналіз фінансової звітності страхової компанії свідчить про прибутковість діяльності в Україні та про зростання фінансової стійкості. Рівень страхових виплат у відношенні до премій нижче середнього, що говорить про зростання кількості застрахованих осіб.

Характеристика діяльності страхової компанії говорить, що СК має високу ліквідність, фінансову стійкість, платоспроможність, а також ділову активність. З загальної картини слідує, що компанія має позитивну динаміку в своєму розвитку, показники зростають з кожним роком, або знаходяться на рівні рекомендованого значення.

ПрАТ «СК «УНІКА» рухається інтенсивним шляхом розвитку, тобто за незначного зростання надання послуг, показники прибутку та рентабельності значно зросли, що свідчить про ефективне використання компанією своїх ресурсів.

При використанні системи основних методів стратегічного фінансового розвитку страховики зможуть отримати певну кількість основних характеристик, в яких відображена чітка оцінка явищ, дій та змін, що пов'язані з фінансовими

ресурсами компанії, а також зможуть в довготривалій перспективі задовільнити інформативні потреби досліджень.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ТА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ НАДІЙНІСТЮ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ (НА ПРИКЛАДІ ПРАТ «СК «УНІКА»)

3.1. Сучасні методи управління фінансовим ризиком страховика

Сучасний етап формування міжнародного економічного суспільства відносить питання управління ризиками до найбільш пріоритетних. Особливий інтерес приділяють проблемі управління консолідованим економічним ризиком. Це можна пояснити нестабільністю фінансової ситуації в державі і постійними змінами кон'юнктури ринку. Вибір правильного способу управління фінансовим ризиком дає можливість компанії не тільки передбачати ймовірність його настання, а й зменшити результати впливу. [27]

Страхові компанії являють собою одночасно суб'єкт і об'єкт управління ризиком. Вони перебувають під впливом двох типів ризиків: ризиків, які виникають безпосередньо з діяльності страхової компанії, як об'єкта страхової діяльності, а також ризиків, що приймаються від страхувальників.

Таким чином, без результативної концепції управління ризиками майже неможливо гарантувати надійність і фінансову стійкість компанії. Потребу системного управління ризиками в страхових компаніях визначає складна природа їх прояву. До того ж, останнім часом стали частішими випадки економічних криз, стихійних лих, можливість яких раніше вважали низькою і, відповідно, дані ризики не передбачали абсолютною мірою. Схильність страхових компаній до збитків, що негативно впливають на їхню економічну стабільність, вказує на потребу у грамотному управлінні ризиками. [27]

Як суб'єкту підприємницької діяльності, страхуванню властива висока ризикованість, а це безпосередньо впливає на характер економічних взаємовідносин у цій сфері. Згідно зі специфікою своєї роботи, крім ризиків, що впливають на діяльність кожного суб'єкта господарювання, страхові компанії нагромаджують додаткові ризики інших суб'єктів господарювання. Все це

збільшує навантаження на забезпечення фінансової захищеності страхової компанії.

Економічно захищена страхова компанія є суб'єктом господарювання, що характеризується стійкістю фінансового та економічного зростання, ефективністю запобігання зовнішнім і внутрішнім ризикам для їх зменшення або ліквідації. Отже, основне завдання фінансової захищеності полягає у тому, щоб забезпечувати стабільну й результативну діяльність страхової компанії сьогодні, а також мати можливість розвитку в перспективі. Механізми, що гарантують економічну безпеку страховиків [28], це наявність у страхової компанії ефективної системи управління ризиками згідно з вимогами Директиви ЄС Solvency II.

Ризик-менеджмент страховика містить такі етапи:

1. Розпізнавання ризиків по сферах, де вони можуть виникнути.
2. Оцінка ризиків: тобто, розрахунок ймовірності настання ризиків та наслідків їх усунення.
3. Управління ризиками: вибір методів та інструментів.
4. Моніторинг та контроль: розрахунок змін ризиків, ефективності боротьби з ризиками.

Згідно Директиви ЄС Solvency II, страховик має проводити власне оцінювання ризиків у сфері ризик-менеджменту. Великого значення набуває мінімізація фінансових ризиків, адже наявний прямий взаємозв'язок між можливістю страховика реагувати на ризики страхової діяльності та його фінансовим станом. Подібні ризики можна вважати найбільш небезпечними за наслідками для страхової компанії, оскільки високим є рівень розвитку банкрутства та втрати власного капіталу.

Для побудови у страхових компаніях ефективної системи управління фінансовими ризиками, слід перелічити наявні фінансові ризики. Класифікація фінансових ризиків дає можливість окреслити причини ризиків та робить легшою їх мінімізацію. [29] Страховики можуть вимірювати фінансові ризики загальними (ймовірнісне моделювання, статистичний аналіз та математичне

моделювання конфліктних ситуацій) та специфічними методами (андерайтинг, заходи раннього попередження, внутрішній аудит та стрес-тестування).

Андерайтинговою оцінкою вважають вивчення страховиком окремого фінансового ризику та його вимірювання за встановленою шкалою і використовують для оцінки недостатності страхового фонду.

Заходи раннього реагування - комплексне порівняння фактичних фінансових показників діяльності страховиків із визначеними законодавством показниками. Це дає можливість виявляти проблеми страховика, які можуть спричинити несприятливі наслідки. А, також ці заходи спрямовані на пошук нових можливостей з поліпшення фінансової діяльності страховика та системи управління ризиками. [31]

Стрес-тестування - вид сценарного аналізу, оцінка ризиків страховиків за істотної зміни параметрів, щоб допомогти в оцінюванні впливу внутрішніх та зовнішніх чинників на фінансову стійкість та результати діяльності страховиків.

Внутрішній аудит покликаний вчасно знайти недостатність страхового фонду, а також нераціональне управління дохідною та видатковою частинами бюджету.

Механізм мінімізації ризиків також є важливим заходом в управлінні ризиками, до основних методів якого належать:

1. Страховий андерайтинг - це оцінка ризику для визначення доцільності укладення страхового договору та формулювання адекватних умов страхування.

2. Перестраховання – це нейтралізація фінансових ризиків частковою передачею ризиків іншим страховикам, які мають більше можливостей, щоб уникнути таких ризиків.

3. Резервування – це створення та використання коштів спеціального резерву для фінансування дій із мінімізації ризиків страхувальників, які бере на себе страховик, та технічних ризиків страхової компанії. Наявність необхідного розміру резервного капіталу є обов'язковою умовою стабільності роботи страхових компаній. Результативність застосування капіталу значною мірою зумовлюється якістю управління ризиком.

Таким чином, якщо проаналізувати ризик менеджмент, необхідно брати до уваги подібні характеристики:

- рівень платоспроможності та фінансової стійкості;
- баланс активів і пасивів страховика;
- раціональне використання коштів компанії.

Варто підкреслити, що під час прийняття рішення про укладення договору страхування або ж за відмови від нього, першочерговим аспектом виступає рівень ризику.

Стратегію управління ризиками страховика складають 1) мета; 2) визначення основних принципів; 3) визначення, з урахуванням вимог законодавства, ризиків у страховика; 4) карта ризиків; 5) визначення прийнятних меж ризиків; 6) опис процедур; 7) опис механізму виявлення та оцінювання ризиків, як систематичного процесу; 8) опис механізму забезпечення платоспроможності страховика; 9) опис розділу межі функцій та відповідальності під час управління ризиками, встановлення осіб, відповідальних за перегляд ефективності стратегії; 10) принципи взаємодії виконавчого органу страховика, наглядової ради та структурного підрозділу страхової організації, що оцінює ризики страховика під час управління ризиками. [31]

Основні проблеми управління фінансовими ризиками страхових компаній в Україні:

- довготривалі фінансові проблеми, що негативно позначаються на розвитку страхової діяльності;
- недоопрацювання українського законодавства, що регламентує процедуру управління фінансовими ризиками страхової компанії;
- зайва зарегламентованість режиму реалізації ризик-менеджменту страховою компанією;
- незадовільний рівень розвитку українського ринку фінансових послуг, що не дає змоги страховій компанії відшукати надійних партнерів для здійснення заходів щодо мінімізації фінансових ризиків.

Для збільшення продуктивності ризик-менеджменту страхових компаній на теперішньому етапі доцільно стимулювати запровадження нових підходів до управління фінансовими ризиками, що визначені умовами сьогодення. Найбільшу увагу слід приділити не тільки ідентифікації, оцінці та прогнозу фінансових ризиків страхової компанії, а й дослідженню, здійсненню заходів, щодо оптимізації рівня даних ризиків.

Управління ризиком в страховому бізнесі вважають доволі особливим. Перш за все це пов'язано зі сферою роботи страхової компанії, що полягає у добровільному прийнятті на себе ризиків інших суб'єктів господарювання за певну плату. Відповідно до цього, управління ризиками ґрунтується на застосуванні спеціальних механізмів, властивих тільки страховій діяльності: перестрахованні, попереджувальних діях, формуванні страхових резервів.

Крім того, страхова компанія має реалізовувати зниження ризиків, пов'язаних з обслуговуванням договорів страхування.

У сучасному світі діяльність будь-якого суб'єкта господарювання пов'язана з різноманітними ризиками. Що стосується страхових компаній, то найбільший вплив на їх функціонування мають ризики, що обумовлені самою сутністю страхової послуги. До таких ризиків відносять ті, що приймаються за договорами страхування (страхові ризики). Отже, ефективне управління страховими ризиками та ризиками, що виникають під час провадження страхової діяльності - одна з найважливіших умов забезпечення фінансової стійкості та необхідного рівня платоспроможності страхової компанії. [23]

Теперішній стан фінансів страхових організацій має потребу в обов'язковому пошуку нових шляхів підвищення їх конкурентоздатності та фінансової стійкості та стабільності. Це, в свою чергу, має забезпечити ефективний механізм ризик-менеджменту. Але, на сьогоднішній день, у більшості страховиків відсутня ефективна система управління ризиками, що ускладнює їх функціонування. Задля ефективного ризик-менеджменту необхідно чітко окреслити існуючі методи управління ризиками.

Запровадження на практиці в діяльності страхових компаній ефективної системи ризик-менеджменту підвищує фінансову надійність та стійкість, як окремого страховика, так і страхового ринку в цілому. Поширення сучасних методів управління ризиками в страховій діяльності має сприяти наближенню вітчизняного страхування до світових стандартів. [32]

Основним в ризик-менеджменті є не питання недопущення ризику в його негативному вигляді, а розробка і впровадження таких методів управління ризиками, що мають призвести до додаткових грошових надходжень.

Існує чотири основні методи управління ризиками: уникнення ризику, передача ризику, зниження ризику та збереження ризику. Кожен з них застосовується за різними обставинами. А також, кілька методів управління ризиками часто використовуються одночасно:

1. Уникнення ризику (усунення ризику) передбачає повне уникнення діяльності, що представляє потенційну небезпеку. Цей спосіб має певні обмеження у використанні, адже вимагає відмову не тільки від певної діяльності, пов'язаної з ризиком, а й від поєднаних з нею майбутніх вигод. Отже, уникаючи ризику ми позбуваємось потенційних доходів.

2. Зниження ризику (пом'якшення ризику) припускає скорочення рівня або можливості втрати. Це може бути зроблено шляхом збільшення запобіжних заходів або обмеженням (лімітуванням) ризикованої діяльності. Диверсифікація активів та хеджування є формами зниження ризиків, пов'язаних з інвестиціями.

Диверсифікація ризиків – розподіл фінансових ризиків, для уникнення їх концентрації. Напрямами такого методу: диверсифікація видів фінансової діяльності, валютного, депозитного портфелів, портфеля цінних паперів, диверсифікація програми реального фінансування.

Хеджування – методи управління, що мінімізують негативні наслідки, які виникають за коливань цін, за допомогою купівлі-продажу деривативів. Стратегія управління ризиками страховика, затверджена рішенням наглядової ради чи виконавчого органу страховика (у випадку, коли наглядову раду було створено).

Інвестування в здобуття інформації - один із способів зниження ризиків, тому що чим вища проінформованість, щодо ризикових видів діяльності, тим меншою стає невизначеність.

3. Утримання ризику (прийняття ризику) передбачає знаходження в зоні ризику. Навіть, якщо не буде зниження, уникнення або передачі ризику, він все одно приймається. В межах цього способу доволі ефективним є створення фондів самострахування. Прийняття ризику ефективно для таких ризиків, що не становлять значної фінансової загрози. Але, якщо не достатньо власних коштів для утримання ризику великих розмірів, то необхідно намагатися залучити інші способи управління даним ризиком.

4. Передача ризику (страхування від ризику). При застосуванні цього способу фінансовий ризик передається третій стороні. Поділ ризиків - це тип передачі ризику. Тобто, чим більше число тих, хто поділяє ризик, тим менше будуть проявлятися негативні ефекти.

Під час вибору необхідного методу управління ризиками слід дотримуватись наступних вимог: завжди передбачати наслідки ризику; не слід приймати ризик, розмір якого перевищує власний капітал; - не слід ризикувати багатом зарди малого; не слід вважати, що завжди існує лише один шлях вирішення проблеми (можливо є й інші); позитивні рішення слід приймати лише за відсутності сумнівів; за наявності сумнівів краще приймати негативне рішення.

Здебільшого страховики не мають можливості сформувати ідеально збалансований портфель ризиків, адже кількість об'єктів страхування незначна або страховий портфель міститься великі і небезпечні ризики, що додають до складу портфеля елементи диспропорції.

Перестраховання допомагає захистити страховий портфель від впливу на нього кількох великих страхових випадків чи, навіть, одного мега випадку. За таких умов сплата сум страхового відшкодування за цими випадками не лягає великим тягарем на одну страхову компанію, а здійснюється колективно всіма учасниками.

Правильне визначення розміру перестраховування для кожної страхової компанії має важливе значення. Тому, визначальним фактором є, так зване, власне утримання цедента, що представляє собою економічно обґрунтований рівень суми, в межах якої страховик утримує на своїй відповідальності певну частку застрахованих ризиків, та передає до перестраховування суми, що перевищують цей рівень.

Фактори, правильне поєднання яких слід брати за основу визначення лімітів власного утримання:

- середня збитковість за ризиками, що страхуються або видами страхування, за якими встановлюються ліміти власного утримання;
- обсяг премії, чим більше обсяг премії при незначному відхиленні від загальної кількості ризиків, тим вище може бути ліміт власного утримання;
- середня прибутковість, чи прибутковість операцій за відповідним видом страхування. Чим прибутковіші операції, тим вище встановлюється ліміт власного утримання;
- територіальний розподіл застрахованих об'єктів. Чим більше застрахованих об'єктів зосереджено в одній зоні, тим нижче встановлюється ліміт власного утримання;
- розмір витрат на ведення справи. У випадку, якщо витрати на ведення справи за певним видом страхування занадто високі, страхова компанія прагне до встановлення лімітів власного утримання на такому рівні, щоб частина цих витрат була перекладена на перестраховиків або покрита за рахунок комісійної винагороди, що утримується цедентом на свою користь за ризиками, що передаються в перестраховування понад власного утримання.

Перестраховування забезпечує фінансову стійкість страховику, а також сприяє захисту працівників компанії від ризику звільнення, акціонерів від ризику неотримання дивідендів, а державу від ризику втрати податкових надходжень.

Сучасний етап розвитку міжнародної фінансової спільноти висуває проблему управління ризиками до найбільш пріоритетних. Особливу увагу приділяють завданню управління консолідованим фінансовим ризиком, що

пояснюється нестабільністю економічної ситуації в країні та постійною зміною кон'юнктури фінансового ринку.

Окрім традиційного перестраховування, з досвіду зарубіжних страхових компаній можна побачити використання альтернативних інструментів передачі страхових ризиків, що забезпечують формування джерел їх покриття завдяки механізмам фондового ринку. Виникнення альтернативних інструментів передачі страхових ризиків наслідок необхідності пошуку нових джерел фінансування катастрофічних ризиків. На сучасному етапі фінансові інструменти, що забезпечують передачу катастрофічних ризиків, користуються найбільшою популярністю серед альтернативних інструментів передачі ризику. До них належать: облігації катастроф (cat bond), сайдкари (sidecar), варанти збитків страхової галузі (insurance loss warranty) [25] тощо.

Виходячи зі сказаного вище, специфіка ризик-менеджменту в страховій організації – це необхідність керувати, окрім власних ризиків, ще й ризиками, що приймаються за договорами страхування, тобто страховими ризиками. Передача ризиків в страховій сфері значно відрізняється і має ряд особливостей. Внаслідок взаємодії страхового та фондового ринків розпочався розвиток нових альтернативних інструментів передачі страхових ризиків. Їх застосування в страховій діяльності, поряд із перестраховуванням, - пріоритетний напрямок розвитку системи ризик-менеджменту в страхових організаціях.

Об'єктивну основу фінансового ризику пояснює невизначеність зовнішнього середовища, до якого підприємство має адаптуватись систематично. Ця невизначеність формується під впливом непередбачуваності поведінки елементів зовнішнього середовища, ймовірність дій яких оцінити точно досить важко.

Суб'єктивну основу фінансового ризику формує людина на основі існуючих альтернатив вибору можливого результату під впливом особистісних критеріїв та компетенцій.

Фінансовий ризик – ймовірність виникнення непередбачених фінансових втрат за невизначеності умов фінансової діяльності компанії. Фінансовий ризик

– це результат вибору його власниками чи менеджерами альтернативного фінансового рішення, що спрямоване на досягнення бажаного цільового результату фінансової діяльності при вірогідності настання економічного збитку (фінансових втрат) через невизначеність умов його реалізації. Визначення фінансового ризику різняться в залежності від сфери виникнення, а також виду діяльності суб'єкта компанії. Фінансові ризики виникають під час фінансової діяльності або виконання фінансових угод. До фінансових ризиків належать: валютні, інфляційні, дефляційні, ліквідності, інвестиційні. Для успішної діяльності компаніям необхідно управляти ризиками. Управління ризиками передбачає прогнозування можливості настання потенційно ризикової події, тому дає змогу вчасно вживати заходи з запобігання або зниження ступеня наслідків від ризику, що не можна локалізувати. [29]

Управління фінансовими ризиками полягає, насамперед, в оцінці фактора ризику, його рівня, з метою розробки системи заходів, щодо мінімізації негативних наслідків. [31] В системі методів управління фінансовими ризиками велике значення мають внутрішні механізми їх нейтралізації, до них відносять методи та заходи мінімізації негативних впливів наслідків ризиків, що вибирають і здійснюють в межах самої компанії.

Для аналізу ризику зазвичай використовують припущення: втрати від ризику не залежать одна від іншої; втрата за одним із напрямків діяльності не обов'язково має збільшити ймовірність втрати за іншим, виключення лише форс-мажорні обставини; збиток, що максимально можливий, має не перевищувати фінансової спроможності учасника.

Фінансові ризики мають три основні способи оцінки: за допомоги фундаментальних показників; за допомоги порівняльної оцінки макроекономічних та фінансових мультиплікаторів; за допомоги ринкових показників привабливості сектору шляхом вільних грошових потоків, дивідендній доходності, технічних індикаторів. Використання фінансових нормативів в системі управління ризиками допомагає мінімізувати фінансові ризики. Такі нормативи (обмеження для мінімізації ризику) можуть стосуватися

граничного розміру позикових коштів, мінімального розміру високоліквідних активів, максимального розміру депозиту, що можна розмістити в одному банку та ін. Нормативні обмеження для різних компаній будуть різними. Завдання керівництва компанії - зниження ступеня ризику. Для цього можуть використовувати наступні способи: диверсифікація, страхування, лімітування, резервування коштів на покриття непередбачених витрат, розподіл ризику, отримання більшої інформації про майбутній вибір і результати. Процес розробки та реалізації управлінських фінансових рішень для зменшення або нівелювання потенційних негативних наслідків передбачає управління фінансовими ризиками шляхом їх мінімізації.

Для ефективного управління фінансовими ризиками і ризиками взагалі слід спиратися на наукові розробки, комбінувати відомі методи та застосовувати їх в щоденній роботі. Основне завдання побудови системи в простоті, прозорості, практичності, відповідності системи управління фінансовими ризиками стратегічним цілям підприємства.

Причини, які мають сприяти виникненню фінансових ризиків: економічні фактори, зовнішні втручання в діяльність страхової компанії, юридичні втручання, внутрішні дії (або бездіяльність), нестабільність фінансового ринку. Можна виокремити наступні види фінансових ризиків страхової компанії: ризики, пов'язані із купівельною спроможністю грошей; ризики, що пов'язані з вкладенням капіталу; пов'язані із операційною діяльністю компанії ризики. Виділено фінансові ризики, що можна застрахувати та ті, що не можна застрахувати. Можна виділити найчутливіші складові діяльності страхових компаній до фінансових ризиків: продажі, податки, маркетинг, інвестиції, фінанси. Процес управління ризиками передбачає здійснення внутрішнього та зовнішнього факторного аналізу.

Важливість вивчення фінансових ризиків в першу чергу пов'язана з тим, що вони чинять значний вплив на ефективність та результативність діяльності суб'єктів господарської діяльності, а також, страхових компаній, зумовлюють

нестабільність через невизначеність і загрожують отриманню прибутків через негативний ефект, що спричиняють.

В останні роки світове фінансове середовище зіткнулось з великою кількістю труднощів, що є специфічними для сучасного стану економіки.

Перш за все, до цих труднощів слід віднести високий ступінь невизначеності, що, в свою чергу, ускладнює процес прийняття потрібних економічних рішень. Всі учасники, які здійснюють діяльність в умовах невизначеності на фінансовому ринку, мають ретельно підходити до можливості отримання негативного результату при прийнятті рішень, прогнозування подальших дій, оцінці ймовірності несприятливих наслідків, для визначення найбільш ефективних напрямів подальшої діяльності і уникнення ризикованих ситуацій. Найбільш вагомими ризиками у здійсненні економічної діяльності страхових компаній є фінансові ризики, що викликані невизначеністю природних, людських, а також економічних факторів, що за несприятливих умов можуть призвести до збитків у фінансово-господарській діяльності. Врахування фінансових ризиків необхідне для планування господарської діяльності в умовах ринку.

Не менше важливим слід вважати розподіл фінансових ризиків за можливістю їх страхування. Тому, є можливим виокремити фінансові ризики, що можна застрахувати та ті, що не можна застрахувати. Ризики, що піддаються страхуванню – це випадки, при настанні яких здійснюють їх страхування. До фінансових ризиків, що не є можливим застрахувати відносять ризики, на які немає пропозиції відповідних страхових продуктів на фінансовому ринку.

Управління фінансовими ризиками – це невід'ємний елемент будь-якої господарської діяльності. [31] Управління ризиками – це динамічний процес, що пов'язаний із внутрішньою діяльністю компанії. Фінансовий ризик має вплив на всі складові господарської діяльності, але найбільш чутливими можна визначити наступні складові: продажі, податки, маркетинг, інвестиції, фінанси. Процес керування ризиками передбачає здійснення внутрішнього, та зовнішнього факторного аналізу. Внутрішня частина аналізу містить виявлення та

ідентифікацію і розуміння важливості фінансових ризиків, з якими стикається компанія. Для досягнення ефективності управління фінансовими ризиками слід вивчити організаційну структуру компанії, склад її керівництва, клієнтів, постачальників, конкурентів, структуру балансу та положення на ринку. Важливим є врахування всіх зацікавлених сторін, їх цілей і готовності йти на ризик. Коли з'являється чітке розуміння фінансових ризиків, ідентифіковані джерела їх походження, стає можливою розробка відповідної стратегії у поєднанні із політикою управління ризиками. Сам процес управління фінансовими ризиками - безперервний. Велика необхідність у розробці і вдосконаленні стратегії відповідно змінам на ринку і вимогам організацій.

Переважна кількість стратегій управління фінансовими ризиками націлена на те, щоб уникнути зайвих втрат і максимально збільшити прибуток. [31] Щоб мати ефективність, цей процес, що доволі далекий від точної науки, вимагає певного обсягу знань про діяльність та розвиток фінансового ринку. Стратегії управління фінансовим ризиком містять змінення ризику від первісного носія ризику до іншого боку без зниження можливості втрат, зниження можливості ризику, уникнення ризику та прийняття частини або загалом всіх потенційних наслідків конкретного ризику. Маючи розуміння потенційного масштабу та ймовірності будь-якого фінансового ризику, керівництво компанії має вирішити, щодо шляхів боротьби з ними. Мають місце різні стратегії, а також інструменти для кожного з цих варіантів, та для кожного типу ризику.

Внутрішні стратегії формуються на готовності прийняття ризику та керування ним всередині компанії в рамках звичайних ділових операцій.

Стратегії розподілу ризиків слід віднести до стратегій, що зменшують чи поділяють ризики із зовнішньою стороною.

Стратегії передачі ризику дають можливість прийняти на себе ризик третьою стороною, що сприяє зниженню ризику всередині компанії.

Вибір найбільш відповідної стратегії та конкретного інструменту залежить від ставлення до ризику, рівня знань та досвіду ведення бізнесу, та ефективності конкретного інструменту.

Зазвичай, виділяють п'ять основних етапів, з яких складається процес управління ризиками:

1) ідентифікація ризиків, тобто визначення ризиків, яким піддається організація, зазвичай це перший крок в процесі управління ризиками;

2) оцінка ризиків (використовується об'єднання якісних і кількісних методів, кожен ризик, що виявляють, оцінюють за визначеною шкалою);

3) пріоритезація ризиків – це процес ранжування ризиків за допомогою різних методів, здебільшого за допомогою карти оцінки ризиків по матриці, що вимірює ймовірність і вплив;

4) реагування на ризик (залежно від оцінки ризиків компанією розробляється план дій, що сприятимуть запобіганню, нівелюванню чи ігноруванню ризиків);

5) реалізація плану управління ризиками (після того, як план дій розроблено необхідно його реалізовувати та контролювати виконання).

До найважливіших загроз фінансової діяльності страхової компанії при оцінці ризиків здебільшого відносять такі види ризиків:

- ризики втрати платоспроможності;
- ризики втрати фінансової стійкості та незалежності.

Одна з головних умов платоспроможності страхової компанії, відповідно чинному законодавству, є перебільшення ФЗП над НЗП.

До головних фінансових ризиків страхової компанії також слід віднести ризик втрати фінансової стійкості і незалежності. Фінансова стійкість компанії – це розміщення його фінансових ресурсів, їх розподілення та застосування, що дає розвиток компанії на основі збільшення прибутку та капіталу за умов збереження платоспроможності та кредитоспроможності в умовах припустимого рівня ризику. [20]

Застосування різних методів зменшення рівня фінансового ризику вимагає гарного розуміння їх переваг і недоліків, а також дотримання певних умов, наприклад, додаткових витрат часу на проведення розрахунків, наявності фінансових ресурсів, складності запропонованих методів у застосуванні, для

можливості підбору найбільш відповідного методу для прийняття правильних рішень, щодо мінімізації фінансових ризиків.

Слід зазначити, що у теперішній час страхові компанії застосовують систему оцінки ризиків Value at Risk (VaR), що передбачає оцінку ризику за результатом настання небажаної події та сумою втрат, що понесене компанія у разі настання ризикової ситуації. Враховуючи недоліки існуючого методу, українські науковці запропонували застосовувати сценарний метод оцінки ризиків, який є найбільш доцільним та ефективним для застосування у діяльності страхових компаній.

Компанії беруть на себе фінансові ризики, сподіваючись отримати фінансову винагороду. Ризик має велике значення в бізнесі, як рушійна сила зростання і рентабельності. Але, різні види фінансових ризиків мають свої переваги і недоліки, це робить кожен з них більш чи менш прийнятним в різний час. Розуміння переваг і недоліків фінансових ризиків в компанії – «відправна точка» для визначення та розуміння того, які ризики приймати і коли. Оскільки при здійсненні господарської діяльності уникнути ризиків практично неможливо, то компаніям необхідно здійснювати впровадження певної політики у сфері ризику, в ній слід виділити такі напрями, як політика прийняття ризику або уникнення ризику, або ж політика зниження ризику.

Аналіз ситуації, що складається в управлінні фінансовими ризиками в українських страхових компаніях дає можливість зробити висновки, що стандартизація фінансових ризиків у діяльності страхових компаній відсутня. Великі страхові компанії нівелюють виникнення фінансових ризиків обсягами надання страхових послуг. Невеликі ж страхові компанії в свою чергу приймають рішення здебільшого спираючись на міркування власників чи управляючих компанією. Невеликі страхові компанії не мають спеціальних підрозділів для управління фінансовими ризиками. Відсутність стандартизації фінансових ризиків у страхових компаніях має негативний вплив на оцінку ймовірності виникнення ризику та розмір можливих збитків компанії.

Доцільним є подальше удосконалення методів ідентифікації та управління фінансовими ризиками страхових компаній, а також впровадження стандартизованих систем ризик-менеджменту.

3.2. Шляхи покращення результатів діяльності ПрАТ «СК «УНІКА»

Діяльність підприємства, незалежно від виду діяльності й форми власності визначається його здатністю отримувати прибуток в умовах ринку.

Прибуток – це результат діяльності підприємства, що характеризує та визначає ефективність господарювання підприємства. Прибуток є важливим показником стимулювання господарської, виробничої і підприємницької діяльності підприємства.

Отримані результати дали можливість здійснити деяке узагальнення щодо доходів, витрат і фінансових результатів ПрАТ «СК «УНІКА».

За результатами дослідження можна зробити наступні висновки:

- сфера послуг є однією з провідних галузей економічної діяльності;
- суб'єкти підприємницької діяльності, які працюють у цій галузі, постійно стикаються з різними правилами, встановленими як законодавчими, так і виконавчими органами.

Для підвищення прибутковості підприємства або удосконалення його фінансової діяльності, потрібно систематично оцінювати порядок формування та використання чистого прибутку ПрАТ «СК «УНІКА», здійснювати аналіз основних факторів, які впливають на формування чистого прибутку, оцінювати їх динаміку.

Отримані під час аналізу дані повинні стати основою для пошуку резервів зростання прибутку, пошуку резервів при плануванні та прогнозуванні бажаного прибутку підприємства, його використання на накопичення та споживання тощо.

Узагальнивши матеріал по методиці аналізу рівня, динаміки і структури фінансових результатів діяльності ПрАТ «СК «УНІКА», можна розробити

власний підхід щодо даного напрямку аналізу, який розкрито в роботі на основі фінансової звітності досліджуваного підприємства.

Виходячи з запропонованих методик можна дати такі рекомендації проведення перевірки операцій з наданих послуг:

- визначитися з напрямками перевірки (ними можуть бути: перевірка первинних документів, розрахунків з замовниками послуг);
- перевірити правильність формування записів в облікових регістрах, їх законність, арифметичну точність і повноту;
- перевірити відображення доходів, витрат і фінансових результатів в податковому обліку;

Проте в більшій мірі ефективність проведення перевірки залежить саме від старанності і відповідальності персоналу, що визначається ступенем дотримання вимог нормативів.

Стосовно досліджуваного підприємства - ПрАТ «СК «УНІКА» слід відмітити, що господарська діяльність на підприємстві здійснюється згідно чинного законодавства, суттєвих порушень виявлено не було.

Що стосується фінансових результатів діяльності то слід зазначити, що вони показують прибутковість. Переважно прибутки виникають від основної діяльності підприємства.

Наступним важливим фактором, від якого залежить прибуток підприємства, є рівень цін на послуги. Щоб завоювати ринок, необхідно забезпечити або більш високу якість послуг, або надавати їх за більш низькими цінами.

Одним із напрямків пошуку резервів скорочення затрат є вибір та заміна ринків збуту та скорочення збутових необґрунтованих витрат на досліджуваному підприємстві. Скорочення витрат на підприємстві дасть можливість отримувати більші прибутки.

Тому всі дії керівництва ПрАТ «СК «УНІКА» повинні бути направлені на підвищення рентабельності. Для цього потрібно раціонально і економно витрачати ресурси, підвищувати фондівдачу основних засобів підприємства, розширювати мережу філіалів, збільшувати об'єми пропонованих послуг тощо.

За умов конкуренції в ринкової сфери страхові компанії піддаються великій кількості ризиків, що можуть стати поштовхом до втрати фінансової стійкості, а також ускладнення результативності їх діяльності. Тому, під час вдосконалення концепції управління фінансовою стійкістю СК потрібно приділити увагу нюансам ризик-менеджменту, взявши до уваги загальні ризики діяльності суб'єктів господарювання та врахувавши специфічні для страхової сфери, що можуть створити відмінності у багатофункціональній текстурі процесу управління ризиками, а також повинні гарантувати швидке та аргументоване реагування на всі зміни в зовнішньому та внутрішньому середовищі.

Управління ризиками СК є спрямованою роботою страховика відповідно до оцінки, ідентифікації, контролю та прогнозу ризиків, що мають змогу нести загрозу ресурсам страхової компанії або її можливості здійснити страхові зобов'язання та принести прибуток. Цей аспект надає більш розширене встановлення процесу управління ризиками страхової компанії, з погляду черговості його етапів.

Ризик-менеджером слід вважати працівника страхової компанії, якого забезпечено відповідними повноваженнями для допуску до інформації з метою виконання оцінки ризиків. Він несе відповідальність за ідентифікацію та встановлення ризику, а також за прогнозування управління ризиками, звітність перед керівництвом та власниками, щодо ведення роботи та необхідних економічних витрат. Ризик-менеджер розробляє пропозиції відповідно до зростання продуктивності концепції управління фінансовими ризиками.

Комітетом з управління ризиками має бути визначена стратегія та стандарти ПрАТ «СК «УНІКА» з управління фінансовими ризиками. Комітет має брати участь відповідно у розгляді основних параметрів ризиків, а також виконувати безперервний моніторинг ефективності процесу управління фінансовими ризиками страховика.

Беззаперечно позитивний фактор, щодо збільшення дієвості запропонованої системи управління фінансовими ризиками СК є покращення професійних

навичок персоналу, що разом з максимальною ефективністю застосування превентивних заходів надає найбільший фінансовий результат.

В системі управління фінансовими ризиками страховика, слід взяти до уваги моделі та методи для моделювання та формування сценаріїв різноманітних ризикових ситуацій. Один з таких методів можна назвати SWOT-аналіз, з його допомогою є можливість дослідити слабкі сторони, а також загрози діяльності СК та усунути їх за допомогою можливостей і сильних сторін.

SWOT-аналіз має певні особливості:

- це початковий етап стратегічного планування;
- це складовий етап процесу опрацювання стратегії страхової компанії, щодо забезпечення фінансової стійкості;
- це інформаційна основа, щодо формування стратегічних проблем, а також альтернативних стратегічних рішень.

SWOT-аналізом передбачено встановлення парних комбінацій між загрозами та можливостями зовнішнього оточення, а також сильними та слабкими сторонами страхової компанії; центром уваги є чинники, що мають найбільший вплив на конкурентну позицію та конкурентні переваги під час формування фінансової стійкості страхової компанії.

Наведена нижче таблиця відображає сильні та слабкі сторони розвитку ПрАТ «СК «УНІКА» відповідно проведеного SWOT-аналізу.

Таблиця 3.1.

Сильні та слабкі сторони розвитку ПрАТ «СК «УНІКА»

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> - наявність великої клієнтської бази; - наявність кваліфікованих кадрів та спеціалістів у галузі маркетингу з новими поглядами на сучасні умови ринку; - вигідне співвідношення ціни та якості страхових продуктів; - стабільне зростання надходжень за рахунок страхових премій та надання страхових послуг; - наявність достатньої кількості трудових ресурсів; - розгалужена страхова мережа; - наявність значної кількості ліцензій. 	<ul style="list-style-type: none"> - недостатність реклами про страхові продукти; - відсутність заходів, спрямованих на поліпшення ситуації компанії на ринку; - відділ маркетингу існує лише в основному офісі; - недосконалість системи взаємодії з посередниками; - часткове «згортання» окремих видів страхування через фінансово-політичну нестабільність; - технології, орієнтовані на страховий ринок країн Центральної та Східної Європи.

Джерело: [6, с. 71]

На основі результатів SWOT-аналізу ПрАТ «СК «УНІКА» виокремлено сильні та слабкі сторони діяльності страховика, потенційні можливості, а також загрози для розвитку на вітчизняному страховому ринку, що стати основою для вдосконалення фінансового управління СК на тактичному і стратегічному рівнях.

Висновки до розділу 3

Страховий сектор України знаходиться на початковій стадії розвитку та відчуває певні проблеми, що пов'язано з нестабільною макроекономічною ситуацією. Подальший розвиток страхового ринку має стати пріоритетом в економічних, а також соціальних аспектах державної політики.

Економіка України характеризується рядом проблем, зокрема страхування значною мірою залежать від загальноекономічної ситуації в країні, стану в ній ринків капіталу, політичної стабільності, кількості природних та техногенних катастроф, динаміки чисельності населення та його структури за віком, формування довіри населення до страховиків.

СК фокусують майнові інтереси страхувальників та виконують зобов'язання перед ними, а також перед країною, партнерами та персоналом. Одна з основних цілей їх діяльності – це досягнення стабільного фінансового стану, що об'єднує всі складові економічних відносин та охарактеризовані системою рис, в яких відображено наявність розміщення та ефективність використання фінансових ресурсів.

Фінансова стабільність СК є вмінням виконувати зобов'язання, що встановлено відповідно до угод страхування та перестраховання під час настання негативних умов. До них слід віднести структуру та склад статутного фонду, саму концепцію перестраховання, всі страхові резерви, інвестиційну діяльність страховика, розмір тарифної ставки, якість страхового портфелю, стратегію компанії відповідно до витрат, стратегію об'єму нерозділеного прибутку, а також керування СК, кон'юнктуру ринку.

У розділі розглянуто сучасні методи управління фінансовим ризиком страховика. Розкрито сутність та особливості фінансового розвитку страхової компанії, а також встановлено, що головна мета заснування СК отримання прибутку та надання страхового захисту, що є можливим лише за належної організації фінансів. Досягнути цієї мети можливо за рахунок налагодженої системи взаємовідносин страховика та контрагентів, а також руху грошових коштів відповідно діючому законодавству.

Проведено діагностику фінансового розвитку ПрАТ «СК «УНІКА», розглянуто шляхи покращення результатів її діяльності та виявлено, що компанія має зберігати конкретний розмір наданих послуг для надання необхідного обсягу продажу. Даній СК на мікрорівні буде доцільним користуватись антикризовою фінансовою стратегією для забезпечення зростання частки на страховому ринку та отримання високого прибутку від власної діяльності.

Було проаналізовано методи збільшення ефективності використання фінансових ресурсів СК та отримано висновок, що для підвищення результативності управління фінансовим станом страховика потребують використання деякої процедури з його коригування, певного комплексу заходів, щодо покращення фінансового становища для зростання ефективності фінансової діяльності та конкурентоспроможності.

Також, було охарактеризовано шляхи покращення фінансового розвитку ПрАТ «СК «УНІКА» та з'ясовано, що керівні органи компанії мають визначати стратегію та стандарти управління фінансовими ризиками, а також долучатись до розгляду основних параметрів ризиків, чинити постійний моніторинг ефективності управління фінансовими ризиками страхової компанії.

Було розглянуто сильні та слабкі сторони розвитку ПрАТ «СК «УНІКА», а також можливості та загрози, щодо її діяльності. На основі результатів SWOT-аналізу утворено висновок, що причини впливу на результативність надійної роботи вирішуються за допомоги комплексного поєднання зусиль менеджменту компанії та державних законодавчих органів влади.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

На основі проведеного дослідження випливає, що кінцевий фінансовий результат враховує результати за всіма видами діяльності ПрАТ «СК «УНІКА» підбиваючи загальний підсумок. Крім того, що прибуток характеризує фінансовий результат діяльності підприємства, грошові накопичення. Прибуток є головним джерелом фінансування витрат на виробничий і соціальний розвиток підприємства. Це означає, що доходи підприємства повинні задовольняти його фінансові потреби.

Стосовно досліджуваного підприємства слід відмітити, що господарська діяльність на підприємстві здійснюється згідно чинного законодавства, суттєвих порушень виявлено не було.

Використовуючи інструменти економічного аналізу нами було здійснено аналіз фінансових результатів ПрАТ «СК «УНІКА». Результати аналізу свідчать:

- чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (робіт, послуг) зріс у 2021 р.
- аналіз даних ПрАТ «СК «УНІКА» за 2019-2021 рр. відображає позитивну динаміку: доходи компанії зросли у 2021 р. Основна частина прибутків досліджуваної компанії - це чистий прибуток (виручка) від реалізації.

Що стосується фінансових результатів діяльності ПрАТ «СК «УНІКА», то слід зазначити, що вони показують прибутковість. [1]

Переважно прибутки виникають від операційної основної діяльності ПрАТ «СК «УНІКА».

З даного дослідження постають наступні висновки, а також можна визначити певні напрямки вдосконалення організаційно-методичних способів господарської діяльності ПрАТ «СК «УНІКА». Такими напрямками можуть бути ряд підготовчих заходів:

- дослідити усі види витрат, поділити їх на прямі та непрямі;
- у складі непрямих витрат виділити окремою групою змінні витрати (для цілей планування та аналізу);

- визначити критерії розподілу для якомога більшої кількості видів витрат.

Зазначені рекомендації, а також їх використання, в процесі діяльності підприємства, аналізу рівня динаміки і структури фінансових результатів та проведення оцінки рентабельності реалізованої продукції дає можливість спрогнозувати шлях до процвітання підприємства, передбачити можливі негативні явища та уникнути їх.

ПрАТ «СК «УНІКА» – одна з провідних та найбільш авторитетних страхових компаній в Україні, яка пропонує своїм клієнтам широкий спектр сучасних програм убезпечення життя разом з якісним професійним обслуговуванням. [1]

Всі економічні відносини базуються на бажанні отримати прибуток, тому питання про раціональне та ефективне використання капіталу актуальне для будь-якої людини, яка має певні кошти.

Керівники підприємств, які зробили ставку на персонал і поставили перед собою ціль створити працездатну і мотивовану команду однодумців, таким чином реалізують ідею "головне багатство підприємства - його люди", і дають можливість своїм співробітникам цілком розкрити і реалізувати свій потенціал, а, отже, принести підприємству більший прибуток. [9]

Завдяки податковим пільгам програми корпоративного страхування життя дозволяють оптимізувати витрати підприємства на соціальне забезпечення й додаткову мотивацію співробітників: відповідно до нової редакції Закону «Про оподаткування прибутку підприємств», юридичні особи можуть відносити платежі по довгостроковому накопичувальному страхуванню життя своїх співробітників на валові витрати, у межах 15 % від заробітної плати, нарахованої такій найманій особі протягом податкового року. [10]

ПрАТ «СК «УНІКА» стабільно працює та динамічно розвивається, про це свідчить стрімкий зріст наданих послуг, збільшення кількості клієнтів та неодноразове збільшення суми статутного капіталу.

Переважає більшість клієнтської бази – це приватні клієнти.

На страховому ринку ПрАТ «СК «УНІКА» має добру репутацію, витриману часом та широко відома у різних регіонах України завдяки розвиненій мережі філій: так, на даний час ПрАТ «СК «УНІКА» представлена у багатьох містах України. [1]

Завдяки гнучкій інвестиційній політиці вже не перший рік ПрАТ «СК «УНІКА» забезпечує для своїх клієнтів стабільні та високі виплати та високу доходність по усім валютам. За підсумками 2021 року активи компанії (у порівнянні з 2019 роком) зросли. [1]

План страхових виплат за минулий рік був перевиконаний. У складі ПрАТ «СК «УНІКА» працюють висококваліфіковані фахівці. В компанії на постійній основі існує система внутрішнього навчання, співробітники відвідують зовнішні тренінги та семінари профільного напрямку.

Страхові послуги ПрАТ «СК «УНІКА» користуються попитом у постійних та нових клієнтів. Компанія робить інвестиції у банківський сектор та нерухомість. ПрАТ «СК «УНІКА» надає страхові послуги приватним особам та підприємствам різних форм власності на всій території України. Фахівці компанії практикують індивідуальний підхід до клієнтів. [1]

На корпоративному сайті <https://unika.ua/> [1] існує спеціальний сервіс для клієнтів, де вони мають можливість в режимі реального часу бачити повну інформацію по своєму полісу страхування життя.

Аналогічний сервіс реалізовано також для агентів. Поєднуючи багаторічний досвід та глибоке знання фінансового ринку, ПрАТ «СК «УНІКА» надає страхові послуги світового рівня якості, чим робить значний внесок у розвиток вітчизняного страхового бізнесу. Загальні збори акціонерів є вищим органом управління, серед повноважень якого: внесення змін і доповнень до Статуту компанії, зміна величини статутного капіталу, призначення і звільнення очільників та членів Спостережної ради та Ревізійної комісії, затвердження річної фінансової звітності, висновків зовнішніх аудиторів та Ревізійної комісії, розподіл прибутку.

Спеціалісти ПрАТ «СК «УНІКА» постійно працюють над удосконаленням збутової стратегії, покращенням умов роботи страхових посередників, новими продуктами, а також розширенням можливостей в рамках існуючих програм убезпечення життя тощо. Зокрема, протягом звітного періоду компанія запропонувала своїм клієнтам додаткову можливість захисту та примноження заощаджень - власну програму індексації.

За підсумками діяльності поточного року ПрАТ «СК «УНІКА» значно зміцнила свою ринкову позицію. Страхові резерви компанії станом на 31 грудня 2021 року становили 596 272,00 тис. грн., у порівнянні з показниками 2020 року компанія збільшила свої резерви. Станом на кінець 2021 року статутний капітал ПрАТ «СК «УНІКА» складає 155 489 тис. грн. [1]

Статутний капітал сформовано шляхом об'єднання внесків акціонерів компанії. На ринку страхування життя ПрАТ «СК «УНІКА» реалізує програми індивідуального та корпоративного убезпечення життя, а також програми страхування життя позичальників банків. [1]

ПрАТ «СК «УНІКА» – це соціально-орієнтована компанія, що пропонує широкий спектр послуг з убезпечення життя, накопичувальним видам убезпечення життя, а також послуг по страхуванню від нещасного випадку, від критичних захворювань і на випадок втрати працездатності. У процесі формування портфелю страхових програм, був використаний досвід світових лідерів у цій сфері бізнесу.

Завдання ПрАТ «СК «УНІКА» полягає у тому, щоб надавати своїм клієнтам, як фізичним, так і юридичним особам, найкращі програми убезпечення життя разом з якісним професійним обслуговуванням. Наша компанія високо цінує лояльність наших клієнтів, партнерів та інвесторів. [1]

ПрАТ «СК «УНІКА» надає самі високі гарантії збереження, накопичення та своєчасних виплат коштів.

ПрАТ «СК «УНІКА» гарантує своїм клієнтам:

- надійний страховий захист життя і здоров'я;

- надійне розміщення засобів, як у національній, так і у вільно конвертованій валюті;
- перевищення відсотка прибутковості над відсотком інфляції;
- стабільний ріст доходу;
- негайну виплату страхового відшкодування;
- професійне обслуговування;
- оперативне реагування на зміну потреб своїх клієнтів. [1]

До тепер компанія динамічно розвивається, про що свідчать фінансові показники її діяльності.

Умови ubezpieчення життя ПрАТ «СК «УНІКА» відповідають найкращим традиціям світової практики. Умови страхування життя описують рамки взаємодії страхової компанії із клієнтом та встановлюють загальні правила страхування. Більш конкретно потреби кожної людини або компанії дозволяють задовільнити програми ubezpieчення життя.

Для поліпшення фінансового стану страховика можливо запропонувати комплекс заходів, наприклад, розширення сегменту ринку: впровадження нового виду страхових послуг, посилення роботи, щодо стягнення дебіторської заборгованості; запровадження іноземного досвіду організації страхування, а також результативного функціонування страхового ринку.

Згідно законодавства, страхова компанія обмежена в гарантуванні більш високої доходності по сплачених внесках, ніж 4% річних. Решта доходу, отриманого за рахунок розміщення коштів клієнта розподіляється між клієнтом і компанією на вимогу того ж таки законодавства.

Таким чином забезпечується участь клієнта у прибутках компанії. Ознайомившись з умовами ubezpieчення життя ПрАТ «СК «УНІКА» можна отримати відповідь на більшість запитань з приводу механізму та практики страхування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Звітність ПрАТ «СК «УНІКА» за 2019-2022 роки
https://uniqa.ua/about_us/about_company/
2. Дослідження управління фінансовою надійністю страховика на прикладі страхових компаній України / В. П. Братюк, Я. Ю. Гудачок. // Ефективна економіка. - 2014. - № 11. http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2014_11_30
3. Особливості політики ціноутворення страхових компаній / І. Ю. Кисільова, Ю. В. Калюжна // Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки. - 2017. - № 1. - С. 25-31.
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_eco_2017_1_5
4. Страхування в системі управління кібер-ризиками підприємства в Умовах цифрової економіки / Н. Г. Нагайчук, Н. М. Третяк, О. О. Ткаленко // Фінансовий простір. - 2019. - № 1. - С. 97-116.
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fin_pr_2019_1_8
5. Поняття фінансової стійкості страхової компанії та елементів впливу на неї / В. М. Олійник, Є. К. Бондаренко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. - 2014. - Вип. 39. - С. 149-157.
http://nbuv.gov.ua/UJRN/pprbsu_2014_39_18
6. Фінансова стійкість страхових компаній: теоретичні підходи/ Н. В. Ткаченко // Фінанси України. - 2009. - № 6. - С. 104-121.
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2009_6_12
7. Оподаткування страхових компаній України / Л. В. Шірінян // Фінанси України. - 2010. - № 5. - С. 76-85. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2010_5_10
8. Журнал Insurance TOP підвів підсумки та назвав лідерів страхового ринку України за 1 півріччя 2022.
<https://insurancebiz.org/news/detail.php?ID=8624>
9. Баранник Л. Корпоративне страхування як перспективний напрямок розвитку захисту працюючого населення України. URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2012_3_1/167-171.pdf.
10. Кривицька О. Корпоративне страхування працівників як ефективний інструмент підвищення соціальної відповідальності бізнесу. Національний університет «Острозька академія». Науковий блог. 2017. URL: <https://naub.oa.edu.ua/2017/%D0%BA%D0%BE%D>.

11. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. Офіційний сайт / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua/>
12. Основні напрями реформування пенсійного забезпечення в Україні/Схвалено Указом Президента України від 13.04.1998 р. №291/98. / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.zakon.nau.ua>
13. Про недержавне забезпечення: закон України від 09.07.2003 №1057-IV/[Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/1057-15>
14. Про страхування: закон України від 07.03.1996 / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
15. Іонін Є.Є. Розв'язання питань методологічного обґрунтування понять «платоспроможність» і «ліквідність» /Є.Є. Іонін// Актуальні проблеми економіки. - 2011. - № 6. - С. 30-43.
16. Козоріз Г.Г. Проблеми розвитку страхового ринку в Україні / Г.Г. Козоріз // Регіональна економіка. - 2009. - № 2. - С. 182-192.
17. Баранова В.Г. Фінансовий механізм функціонування страхової системи: монографія.URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/2391>
18. Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про страхування" № 44 від 4 жовтня 2001 р. // Урядовий кур'єр. — 2001. — 7 листопад
19. Закон України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг" від 12.07.2001 р. //Україна-бізнес. — 2001. — X" 3.'
20. Герасимова І. Ю. Система фінансових важелів та її вплив на фінансову стійкість страхових компаній в умовах глобалізації. Економічний простір. 2015. № 103. С. 118-128.
21. Журавльова О. Є. Особливості впливу факторів на фінансову стійкість страхових компаній. Ринок цінних паперів України. 2013. № 1–2. с. 39 – 45.
22. Олійник В. М. Методологічні засади забезпечення фінансової стійкості страхових компаній [Електронний ресурс].— Режим доступу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/66595>
23. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nfp.gov.ua/content/informaciya-pro-stan-i-rozvitok.html>.

24. Олійник В.М., Бондаренко Є.К. Поняття фінансової стійкості страхової компанії та елементів впливу на неї. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник наукових праць. 2014. Вип 39. С. 149-157.
25. Innovation in Insurance: How Technology is Changing the Industry. 2016. URL: <https://www.iif.com/Publications/ID/1246/Innovation-in-Insurance-How-Technology-is-Changing-the-Industry>
26. Пікус Р.В., Заколюдажний В.О. Інноваційний розвиток страхової діяльності як основа підвищення її ефективності. Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. Економіка. 2015. №168. С.72-80.
27. Герасимова І.Ю. Управління фінансовими ризиками страхових компаній з метою забезпечення економічної безпеки Економічний простір. 2016. № 115. С. 112–125.
28. Яворська Т.В. Концептуальні положення гарантування безпеки страхових компаній в Україні. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. № 4. С. 668–673.
29. Лубкей Н.П. Систематизація фінансових ризиків страхових компаній та особливості управління ними в Україні. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. № 20. С. 862–866.
30. Сосновська О.О. Вплив глобальних ризиків сучасності на функціонування підприємств: Колективна монографія: Фінансові механізми інноваційного економічного розвитку України в умовах євроінтеграції: за ред. проф. В.В. Лойко, А.Ю. Рамського. К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2018. С. 232 с.
31. Боева М.Ю., Лойко В.В. Фінансові ризики страхових компаній. Сучасна фінансова політика України: проблеми та перспективи [Текст]: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції,(м. Київ, 29 листопада 2018 р.) / Київський університет імені Бориса Грінченка.- Київ, 2018. – С. 15-18.
32. Міністерство економічного розвитку України. Національний стандарт України ДСТУ IES / ISO 31010:2013. Керування ризиком. Методи загального оцінювання ризику (IES/ ISO31010:2009, ITD). Київ: Мінекономрозвитку України, 2015. – 80 с.

33. Світлична О.С., Сташкевич Н.М. Управління фінансами страхових організацій: навч. посіб. Одеса : Атлант. 2015. 258 с.

34. Шишпанова Н.О. Репутаційно-іміджевий підхід в управління фінансами страхових компаній / Н.О. Шишпанова / ModernEconomics. – 2019. – №17. – С.252-257., 5. <https://smartik.kiev.ua/stejkkholdery-shcho-take-i-chomu-vazhlyvi/>

35. Біла Л.М., Лісничук О.А. Формування фінансових ресурсів підприємницьких кластерів: світовий досвід та вітчизняна практика. Інноваційна економіка. 2017. № 3–4. С. 191–196. URL: http://ir.nusta.edu.ua/bitstream/doc/1423/1/1281_IR.pdf.

36. Васильєва Л. В. Методика розв’язання задачі групування багатомірних об’єктів за допомогою кластерного аналізу. Фізико-математична освіта: науковий журнал. 2017. Вип. 3 (13). С. 31–34. URL:<https://cyberleninka.ru/article/n/metodika-rozv-yazannya-zadachi-grupuvannya-bagatomirnih-ob-ektiv-za-dopomogoyu-klasterного-analizu/viewer>

37. Лотиш О. Я. Кластерний аналіз в сегментації галузі. Вісник Одеського національного університету. Економіка. 2019. Том 24. Вип. 5 (78). С. 37–42. DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/5-78-6>

38. Пономаренко І. В., Бойко Д. Ю. Методичні засади використання кластерного аналізу. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2018. Вип. 5 (16). С. 267–270. URL: <http://www.easterneurope-ebm.in.ua/index.php/16-2018-ukr>

39. Рейтинг страхових компаній 2021. URL: <https://mind.ua/publications/20228044-rejting-strahovihkompanij-2021>

АНОТАЦІЯ

Срібна-Самбор Н.Г. «Управління фінансовою надійністю страхових компаній в Україні».

Кваліфікаційна робота другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування», ВНЗ «Національна академія управління», м. Київ, 2023 р.

Кваліфікаційна робота містить розгляд теоретичних засад, аналітичний огляд та напрями удосконалення результатів діяльності та управління фінансовою надійністю страхових компаній. Основну увагу в роботі приділено розробці шляхи покращення результатів діяльності ПрАТ «СК «УНІКА».

В першому розділі кваліфікаційної роботи «Теоретичні засади управління фінансовою надійністю страхових компаній» розкрито: сучасні погляди на управління фінансами страхових компаній, методичні підходи до оцінки надійності страхових компаній, управління фінансовою надійністю страхових компаній в Україні.

У другому розділі кваліфікаційної роботи «Аналітичний огляд страхового ринку України та діяльності ПрАТ «СК «УНІКА» здійснено розкриття таких питань: сучасний стан страхового ринку України, характеристика діяльності страхової компанії ПрАТ «СК «УНІКА», аналіз ефективності фінансової діяльності ПрАТ «СК «УНІКА».

У третьому розділі кваліфікаційної роботи «Напрямки удосконалення результатів діяльності та управління фінансовою надійністю страхових компаній (на прикладі ПрАТ «СК «УНІКА»)» здійснено розкриття таких питань: сучасні методи управління фінансовим ризиком страховика, шляхи покращення результатів діяльності ПрАТ «СК «УНІКА».

Ключові слова: *страховий ринок, фінансова надійність, управління страховою компанією..*

ANNOTATION

Sribna-Sambor N.G. "Management of financial reliability of insurance companies in Ukraine".

Qualification work of the second (master's) level of higher education in the specialty 072 "Finance, Banking and Insurance", Educational Program "Finance, Banking and Insurance", National Academy of Management, Kyiv, 2023.

The qualification work includes consideration of the theoretical foundations, analytical review and directions for improving the results of activities and managing the financial reliability of insurance companies. The main attention in the work was given to the development of ways to improve the results of the activity of PJSC "SC "UNIKA".

The first chapter of the qualification work "Theoretical principles of managing the financial reliability of insurance companies" reveals: modern views on managing the finances of insurance companies, methodical approaches to assessing the reliability of insurance companies, managing the financial reliability of insurance companies in Ukraine.

In the second section of the qualification work "Analytical review of the insurance market of Ukraine and the activity of the PJSC SC UNIKA" the following issues were disclosed: the current state of the insurance market of Ukraine, the characteristics of the insurance company PJSC SC UNIKA, the analysis of the financial performance of the PJSC SC UNIKA ".

In the third section of the qualification paper "Directions for improving the results of operations and managing the financial reliability of insurance companies (on the example of PJSC "SC "UNIKA)")" the following issues were disclosed: modern methods of managing the insurer's financial risk, ways to improve the results of the activities of PJSC "SC "UNIKA".

Keywords: *insurance market, financial reliability, insurance company management.*

ДОДАТКИ

ПрАТ "СК "УНІКА"
Звіт про фінансовий стан

	Прим.	31 грудня 2021 року	31 грудня 2020 року (скориговано, Примітка 3)	1 січня 2020 року (скориговано, Примітка 3)
<i>У тисячах українських гривень</i>				
АКТИВИ				
Непоточні активи				
Інвестиції у боргові цінні папери	9	959 923	391 883	137 404
Обладнання та інші основні засоби	11	65 785	68 179	29 859
Нематеріальні активи	12	24 244	22 288	19 370
Непоточна частина відстрочених аквізичійних витрат	21	19 084	8 391	4 908
Непоточна частка перестраховиків у резерві незароблених премій	18	5 630	6 791	7 451
Розрахунки з Моторним (транспортним) страховим бюро України (МТСБУ)		55 962	56 473	52 179
Відстрочені податкові активи	24	2 210	208	-
Інші непоточні фінансові активи		5 220	5 220	5 220
Всього непоточних активів		1 138 058	559 433	256 391
Поточні активи				
Грошові кошти та їх еквіваленти	7	154 832	30 663	30 387
Депозити в банках	8	346 574	329 492	355 901
Інвестиції у боргові цінні папери, поточні	9	342 826	764 832	631 282
Дебіторська заборгованість за договорами страхування	10	327 753	312 264	158 184
Дебіторська заборгованість за договорами перестраховування	10	19 984	98 748	67 479
Інша поточна дебіторська заборгованість	10	2 787	11 562	17 436
Поточна частина відстрочених аквізичійних витрат	21	191 853	165 862	140 056
Поточна частка перестраховиків у резерві незароблених премій	18	115 801	101 569	86 449
Частка перестраховиків у резерві на покриття збитків	18	316 447	147 046	660 753
Передоплати та інші поточні нефінансові активи	13	81 704	83 182	27 895
Всього поточних активів		1 900 561	2 045 220	2 175 822
ВСЬОГО АКТИВІВ		3 038 619	2 604 653	2 432 213
КАПІТАЛ				
Зареєстрований капітал	19	155 480	155 480	155 480
Емісійний дохід		35 787	35 787	35 787
Резерв переоцінки цінних паперів		(10 067)	(946)	11 644
Нерозподілений прибуток		699 533	605 148	326 830
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		880 733	795 469	529 741

ПрАТ "СК "УНІКА"
Звіт про фінансовий стан

	Прим.	31 грудня 2021 року	31 грудня 2020 року (скориговано, Примітка 3)	1 січня 2020 року (скориговано, Примітка 3)
<i>У тисячах українських гривень</i>				
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ				
Непоточні зобов'язання				
Непоточна частина резерву незароблених премій, загальна сума	18	36 361	20 767	26 479
Зобов'язання з оренди	16	20 933	25 242	-
Відстрочені податкові зобов'язання	24	-	-	1,596
Всього непоточних зобов'язань		57 294	46 009	28 075
Поточні зобов'язання				
Поточна частина резерву незароблених премій, загальна сума	18	1 004 540	869 693	729 999
Резерви на покриття збитків, загальна сума	18	596 729	351 844	845 879
Кредиторська заборгованість за договорами страхування	15	154 988	162 083	57 251
Кредиторська заборгованість за договорами перестраховання	15	233 189	277 388	200 991
Інша поточна кредиторська заборгованість	15	49 887	46 855	13 776
Поточне зобов'язання з податку на прибуток	14	19 885	12 316	6 728
Поточне зобов'язання з податку на дохід за договорами страхування	14	7 950	12 729	6 953
Нарахування та поточні забезпечення	17	23 813	21 644	12 820
Зобов'язання з оренди	16	9 611	8 623	-
Всього поточних зобов'язань		2 100 592	1 763 175	1 874 397
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		2 157 886	1 809 184	1 902 472
ВСЬОГО КАПІТАЛУ І ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		3 038 619	2 604 653	2 432 213

Небанківська фінансова група «УНІКА УКРАЇНА»
Консолідований звіт про фінансовий стан (продовження)

	Прим.	31 грудня 2022 року	31 грудня 2021 року (скориговано, Примітка 3)
<i>У тисячах українських гривень</i>			
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Непоточні зобов'язання			
Непоточна частина резерву незароблених премій, загальна сума	17	20 284	36 361
Математичні резерви, непоточна частина	17	895 790	833 193
Зобов'язання з оренди	15	15 874	26 917
Всього непоточних зобов'язань		931 948	896 471
Поточні зобов'язання			
Поточна частина резерву незароблених премій, загальна сума	17	867 246	1 004 540
Математичні резерви, поточна частина	17	84 148	81 484
Резерви на покриття збитків, загальна сума	17	1 376 725	608 599
Кредиторська заборгованість за договорами страхування	14	223 430	192 867
Кредиторська заборгованість за договорами перестраховування	14	190 346	233 663
Інша поточна кредиторська заборгованість	14	116 500	62 347
Поточне зобов'язання з податку на прибуток		804	20 922
Поточне зобов'язання з податку на дохід за договорами страхування		-	9 396
Нарахування та поточні забезпечення	16	39 009	34 043
Зобов'язання з оренди	15	11 585	11 809
Всього поточних зобов'язань		2 909 793	2 269 670
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		3 841 741	3 156 141
ВСЬОГО КАПІТАЛУ І ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		5 242 624	4 462 894

